

БЮЛЕТИН

Културно-информационен център на българското малцинство
“Цариброд” – клон Босилеград

Година 9 Брой 47. Май 2006 година Безплатен екземпляр

БЮЛЕТИН

Основател и издател: Гражданско сдружение Културно информационен център на българското малцинство “ЦАРИБРОД” Димитровград, Площад на освобождението № 8.

Редакция: Иван Николов, Радко Стоянчов и Александър Димитров. Технически редактор: Новица Божилов.

Адрес: Ул. Маршал Тито № 15, 17540 Босилеград, тел./факс: 017/78 – 254.

Главен и отговорен редактор: Иван Николов.

Печата: Графическо предприятие “Мишич”, Ниш, Земунска 18 тел. 018/715 691.

В Балканският театър на абсурдите

Образованието да ни обезбългари или безработицата да ни обезлюди?

Два месеца след погребението на Милошевич, вече никой не си спомня за него. Няма и защо – сегашните сръбски управници са хептен дибидос като него. Социалистите и радикалите известно време реваха, че Милошевич бил отровен, после си затраяха. Било каквото било. Ония които имаха нещо за мислене в главите си, веднага забелязаха, че само съпартийците на Милошевич имат интерес от смъртта му. Трибунала прекрати делото и той, от правна гледна точка, е невинен. Така остават невинни и виновните около него. До доказване на противното. От ония които му дойдоха на погребението се видя, че Сърбия е все още в сферата на руското влияние. Босилеградските комунисти също биха път до Пожаревац – да отдадат почит на човека който разтури Югославия. Може пък да се окажат прави – пред историята?! В Босилеградската скупщина му отдадоха почит с минута мълчание, а в републиканският парламент батко-Владко “забрави” да му отдаде почит! Общо взето, имаме смисъл за черен хумор.

След черногорския референдум за независимост на 21 май, очакваме да видим

края на Ньойската Югославия

– причината за всички наши страдания и мъки през изтеклите осем десетилетия. Които вероятно няма да престанат и след това. Защото, според в-к “Братство”, президентите Марович и Първанов на последната си среща в Белград са се разбрали, ние пак да си сме “мост на двустранните отношения”, а сръбското правителство великодушно да разреши на нашите деца да учат пет часа седмично български и внос на книжки за първи клас от България “за ония които учат на майчин български език”. Само че такива, поне засега, няма!

Сега трябвало 15 родители да заявят, че децата им искат да учат на български! Коего си е чиста идиотщина с оглед на това, че населението в Босилеград и Цариброд е почти изцяло българско. Да открием паралелка на български език, а за ония които не искат – паралелките на сръбски и сега са отворени! Точно това искат проводниците на асимилационната политика – да ни разделят и противопоставят на “бугарашки” и “сърбомани”! Затова призовавам всички родители да поискат децата им да учат на български. Лошото е, че пак ще учат по сръбските програми – за българските фашистки окупатори и сръбските невинни жертви, за Караджордже, за седемте Титови офанзивни и ред други подобни глупости предназначени за промиване на мозъците им от българско национално самосъзнание!

Всичко си е досущ като по времето на Милошевич, че даже и по-лошо. Защото по време на “историческото посещение” на Първанов в Белград, в Босилеград бе образувано предварително производство срещу Димитър Димитров – Треперски за

“раздухване на национална омраза”

защото боядисал чешма с боите на българския трибагеник! От друга страна, генерал Радко Младич обвинен за смъртта на 7000 мюсюлмани в Сребреница продължава да е “сръбски национален герой”. Вероятно това масово избиване е направено не от национална омраза, а от любов към мюсюлманите!

В този сръбско-черногорски театър на абсурдите, президентът на СиЧГ Светозар Марович заяви, че отношенията с България са “много приятелски и открити”. След това си събра багажа и отиде да подкрепи независимостта на Черна гора, сигурно заради “приятелските” отношения със сръбските братя!

Да те пази господ от такива “приятели”, дето първо те “освобождават” от държавата-майка, а после те събличат до гола кожа и така ти промиват мозъка, че и рождената ти майка да не може да те познае! При това, по стар балкански обичай, те зазидават в някакъв си “мост на двустранни отношения” в интерес на “демокрацията, добросъседството и общото ни членство в Европейския съюз”! От сръбските дипломати не може да се очаква нещо друго. Ама българските, (особено тия от Московските випуски), трябва да са хептен превъртяли щом и те дрънкат такива небивалици.

Първо, демокрация на окупирана територия не може да има, защото няма свобода. Целият Съветски съюз, цяла Югославия и Чехословакия се разпаднаха по този принцип, само ние, българите, сме седнали да се лигавим за сръбската империя! Като че ли историята на империите от Александър Македонски до Съветския съюз не ни учи, че всяка държава създадена от чужди територии и асимилация на чужди народи, рано или късно, умира. Това е той –

“духът на историята”

в Хегеловия смисъл на думата. Водени от този висш исторически закон, словенци, хървати, босненци, албанци, “македонци”, та дори и черногорците – лека-полека се освободиха. Само ние, българите, сме седнали да режем за Гарашанин който на всичкото отгоре ни е погребал живи! Горко на Сърбия, щом го е докарала дотам – да я защитават еничари. Няма да ѝ помогнат нито Националният съвет на българското малцинство, нито двете дузини казионни сръбски партии и сдружения в Босилеград и Цариброд, нито десетките просръбски агенти дето слухтят по кръчмите, под прозорците и по спалните кой какво си говори, нито многобройните сантиментални просръбски клакьори от България. Ще става каквото има да стане, рано или късно.

Нищо че по време на поредното “историческо” посещение на българския президент в Ниш и Цариброд, около него послушно се клатушкаха и кимаха с глави хората на Националния съвет на българското малцинство и други евет-ефендета – все българи по мярката на сръбските национални интереси, с пълни усти добросъседство, членство в Европейския съюз, трансгранични проекти, спазване на правата на човека и на правата на малцинствата според европейските критерии и т.н. За една птица затворена в

златна или желязна клетка,

трохите нямат значение.

По същото време, на другия край, КИЦ “Цариброд” в Босилеград организираше “XIII детски Великденски фестивал – Босилеград 2006” и под знамената на четири балкански страни се бяха събрали 640 деца и над 1000 души народ. Някой обаче бе отклонил българският президент по Царибродския маршрут – сигурно фестивалът не беше в духът на “много приятелските и открити отношения” между Белград и София. Духът на примиренчеството, на кротуването, на “моста” на сътрудничество, повече отговаря на комфорта на българските политици. За сръбските и да не говорим. Но не и нас.

Имайки всичко това предвид, поредната кампания за връщане на българския език в нашите училища много напомня на акцията за арестуването на Радко Младич. Сръбското правителство иска Младич да отиде в Хага, ама той да се предаде сам и като истински сръбски патриот, да поеме зверствата в Сребреница на своя отговорност. Демек, ето ме, предавам се, аз убих 7 000 мюсюлмани, съдете ме, бесете ме, само не закачайте Милошевич, САНУ, СПЦ, Сдружението на писателите и всички други престъпници дето натрупаха богатства от тая гражданска война! Аз съм виновният, всички други са невинни...

Горе-долу същата работа е и с българският език. Сръбското просветно министерство уж няма нищо против да се учи на български, ама ние сами да кажем, че точно българският ни е майчин език! Да не стане така, че държавата да е виновна, дето досега сме учили на сръбски. Да не се поиска отговорност от местните предатели които ни набутаха в тая каша. Пък и да не се провалят тия дето направиха кариери с “борбата” си за български език, правейки най-различни “модели” на двуезично обучение – къде с 2, къде с 3, къде с 5 часа седмично! Защото, нали знаете, ние сме българи, ама не сме като ония в България, ние живеем в Сърбия, та не е редно изцяло да учим на български, а трябва така някак да увъртаме нещата, та хем да е на сръбски, хем да е на български, пък после ще видим – накъде духне вятъра!

Остава само Кошунница да покани “сръбските патриоти” от български произход да поискат правото си на обучение на майчин български език в интерес на “висшите” държавни (великосръбски?) интереси! За да може сръбският министър пак да си е чист пред Европа. Пък и що да се цапа човекът когато в Босилеград и Цариброд има достатъчно мекерета дето му вършат мръсната работа. Как да обясниш на евро-наблюдателите дето през ден правят мониторинг за малцинствени права, че за образованието на български език не отговаря просветният, а

вътрешният министър

и началника на БИА! Как да им обясниш, че образованието на майчин български език не е юридически, а политически въпрос, когато те не разбират от сръбската политическа действителност!?

Как да обясним на българските и сръбските политици, че бъдещото членство и на България и на Сърбия в Европейския съюз подразбира, между другото, да се реши и проблемът с положението на българското малцинство. И то да се реши по европейски, а не по сръбски, защото Европа не почива върху разделението на роби и господари, а върху свободата и правата на човека и гражданина.

Няма да ме учуди ако се задейства предпазната клауза за отлагането на членството на България в Европейския съюз за една година. Именно защото и много български политици не разбират основните принципи върху които е изградена европейската цивилизация.

И не само те. Нашата горка малцинствена интелигенция, нашите политици дето си пребоядисват гащите на всеки избори, не разбраха с какво политическо съдържание ние трябва да излезем пред сръбската държава. И какви политически механизми трябва да притежаваме за да можем да защитим правата и интересите без които не можем да оцелеем в стопански, културен и политически смисъл.

Днес се изправяме пред последствията от катастрофалната политическа грешка на ония наши “интелектуалци” и “политици” които провалиха идеята за реформиране на ДСБЮ и създаване на национална партия като основна и водеща политическа сила на българското малцинство, с модерна политическа програма, базирана върху опита на сродни малцинства в развитите западни страни.

Ония които в еуфорията след 5 октомври разориха ДСБЮ и се пръснаха в десетки сръбски партии, осребриха участието си в митингите срещу Милошевич с няколко директорски и други добре платени места, разбиха единството на малцинството и пропуснаха шанса да поставим нашия въпрос пред сръбското правителство и пред международната общественост. А после влязоха в казионния

Национален съвет за да провеждат държавната политика към малцинствата, а не да представят малцинствата пред държавата.

Сега отново изпадаме в ситуация да решаваме проблемите “на парче”. А малцинството се нуждае от цялостно решаване на проблемите си. Защото преди децата да учат на майчин български език техните родители трябва да имат поминък.

Иван Николов

За съвременно обучение на български език

Съобщение за медиите

По повод отговорите на Министерството на просветата и спорта на Република Сърбия на петицията на 600-те граждани от Босилеград за възстановяване на обучението на майчин български език, на писмото на Хелзинския комитет за защита на правата на българите в Сърбия и Черна гора, разрешението на същото министерство за внос на учебници от България за първи клас на основните училища, както и зачестилите инициативи на родители от Босилеград които искат децата им да учат на майчин български език, КИЦ “Цариброд” в Босилеград издава следното съобщение:

КИЦ “Цариброд” в Босилеград се залага обучението на българите в Сърбия и Черна гора да се провежда на майчин български език в предучилищните заведения, основните и средните училища, с адекватно изучаване на малцинствена и българска национална история и култура гарантираща съхраняване на националната идентичност на българското малцинство. Това улеснява и качествено изучаване на официалния сръбски език като средство за нормална интеграция и комуникация в държавата на която българите са лоялни граждани. Освен обучение на български език не по-малко е важен въпроса и кой, какво и как ще преподава на учениците. Именно затова, ние се застъпваме за осъвременяване на училищните програми и качеството на преподаване с цел усвояване на модерните научни и обществени постижения гарантиращи възпитаване на високообразовани, свободни и толерантни хора като предусловие за успешна интеграция на малцинството в предстоящите европейски интеграционни процеси без които не могат да бъдат разрешени не само огромните икономически, политически и национални проблеми на сръбското общество, но и жизненоважните проблеми на българското малцинство. Само освободени от предразсъдъците на миналото преподаватели, родители и ученици могат да разберат и трайно да защитят потребността от обучение на български език.

Изхождайки от тази своя принципна позиция, ние винаги сме работили и продължаваме да работим за развитие на културата и създаване на обществен климат в който да могат да се дефинират и реализират интересите на българското малцинство според съвременната европейската практика за положението и правата на малцинствата.

В този смисъл ние подкрепяме всички частни, обществени и държавни инициативи за цялостно обучение на майчин български език в нашите училища.

Същевременно, изразяваме тревога от становищата на сръбското просветно министерство, което, позовавайки се на чл. 5 от Закона за основните училища от 1992 година, настоява най-малко 15 родители да изразят желание децата им да учат на майчин български език за да се разреши откриване на българска паралелка. Това становище, което не се различава от становищата на просветните министри от времето на Милошевич, е неприемливо за общините в които преобладава българско население. Имайки предвид поколебаното национално самочувствие на по-голямата част от българското малцинство настанало в резултат на дългогодишната денационализаторска политика от страна на сръбските правителства, липсата на ефективна защита от страна на България и международните институции по правата на човека, както и това, че определени органи на властта и повечето политически партии все още следят всяка малцинствена национална проява, изясняването на кой език да се учи се превръща в натиск срещу родителите които се довеждат в ситуация да избират сръбския език вярвайки, че с това защитават децата си. Приложен буквално в Босилеград и Димитровград където живее етнически чисто българско население, този закон може да раздели и противопостави хората и да предизвика етническо напрежение. За създаване на български паралелки от 15 ученици може да се говори само сред българите във вътрешността на страната където те живеят в по-големи общности.

При липсата на ясно декларирана политическа готовност на сегашното демократично сръбско правителство да се разграничи от миналото и да насърчи малцинствата да уважават и развиват своята национална култура според установените европейски стандарти за човешки и малцинствени права, се създават възможности за двусмислено тълкуване на законите и съответно проиграване на настоящията и стремежите за възстановяване на обучението на майчин български език.

Именно затова ние смятаме, че опитите обучението на български език да се разглежда само от юридическа гледна точка, е изкусна подмяна на тезисите, и създава възможност обучението на български език да се подмени с изучаване на предмета по български език с 3 или 5 часа седмично. Обучението на майчин български език не е само юридически а преди всичко политически въпрос който касае цялостното положение на българското малцинство в политическата система на Сърбия. За разлика от другите малцинства в Сърбия които имат ясно дефинирани национални платформи и политически механизми за тяхното постигане, българското малцинство допусна да бъде изманипулирано и противопоставено чрез десетки сръбски политически партии които нямат отношение към националните интереси на малцинството.

Изхождайки от европейските опити за проблемите на малцинствата, както и от политическите стремежи на другите малцинства в Сърбия, ние настояваме проблемът с образованието като най-приоритетен да се реши спешно и заедно с другите жизненоважни проблеми. Не бива да се изпуска от предвид, че за да има обучение на български език, трябва да има деца, а за да има деца, трябва да се осигури поминък на населението. Този поминък не може да се осигури преди да се дефинира политическия статус на малцинството, икономическата му интеграция в региона, изграждане на съвременна пътна мрежа, отваряне на границата за свободни контакти с България, приватизация на социалистическите предприятия, привличане на външен капитал и преминаване към пазарни условия за стопанисване.

Изхождайки от това, ние отново призоваваме всички българи в Сърбия и Черна гора, да използват демократичното си право да се организират върху единствена национална платформа с цел създаване на нормални условия за всестранно политическо, икономическо и културно развитие. Без създаване на съвременна национална партия като основна и водеща политическа сила не може да бъде правилно поставен и решен не само проблема с образованието, но и другите проблеми на българското малцинство от които зависи неговата съдба.

**Председател на КИЦ “Цариброд”
в Босилеград
Иван Николов**

На фона на никога по-добрите сръбско-български отношения

Език свещен на моите деди,
Език на мъки, стонове вековни...
(Иван Вазов)

Докато гледам и слушам поредните отчаяни вопли за възстановяване на българския език в нашите училища, идват ми на ум горните стихове на патриарха на българската литература Иван Вазов, които той е написал 1883г. в Пловдив в отговор на почти единодушните тогава твърдения за грубостта и немузикалността на българския език ширени от руската пропаганда и в хор повтаряни от някои българи предатели.

Мислите ме отнасят към далечната 1987г., когато комунистическите безродници в Общинският комитет на Съюза на комунистите на Сърбия в Босилеград и в другите “обществено-политически организации”, сляпо следвайки великосръбските директиви на Централния комитет на Сърбия и точно спазвайки “самоуправителната процедура”, наложиха тнр. “експериментален модел на двуезично обучение” – на сръбски език. Тодор Живков тогава си кърпеше чорапите в Правец.

В паметта ми се редят стотиците статии изписани в редица български, сръбски и чуждестранни вестници, многобройните интервюта, декларации, съобщения, полемики, кръгли маси, заседания, конференции, петиции, изказвания на разни международни форуми, резолюции на ООН-е с които

Югославия се осъжда за систематично нарушаване на правата на българското малцинство... Разпадането на Югославия. И надеждата която ни дадоха българските правителства...

Анализирам тази мъчителна и отчаяна борба за опазване на българския език и за защита на интересите на българското малцинство с печалните резултати които сме постигнали. Илюзията, че нещо сме направили в областта на културата, се топи пред огромната безработица и масовото обедняване и намаляване на населението. Останали сме двайсет минус 100 хиляди. Всеки идеализъм би се стопил пред тия застрашителни числа...

Как беше възможно всичко това?

Да, беше възможно. Всичко което се е случило не е могло да стане по друг начин. Великосръбската хватка на озлогласената Държавна сигурност, лигавото робско поведение на нашата малцинствена интелигенция, неспособността на българската дипломация да защити нашите интереси – ето ги трите основни фактора които за непълн век унищожиха четири пети от българите в Западните покрайнини.

Днес, когато се пропуква тъмата на вековната нощ и на хоризонта се появяват европейските очертания, ние сме толкова изтощени, смачкани, деформирани, изплашени и с дотам изпрани мозъци, че не можем да разберем нещо което всеки нормален, цивилизован човек знае – че едно дете първо трябва да научи своя майчин език, за да може да разбере и да научи всичко останало! Неведнъж съм имал проблеми с европейските наблюдатели по правата на човека да им обяснявам нещо което те никак не могат да разберат: как е възможно българите да не искат да учат на български език!?

Какви ли духовни деформации трябва да са настанали в главите на родители и учители, каква ли морална поквара и безбожие незапомнено от библейските времена трябва да е обхванало хората – за да забравят род и език, баща и майка; каква ли непрогледна слепота трябва да е паднала на очите им за да не могат да разберат, че възстановяването на езика в нашите училища е първата крачка към изхода от ада в който сме попаднали!

Толкова ли е трудно да се разбере, че възстановяването на майчиният ни български език в училищата е пътят към нашето духовно възкръсване! Толкова ли е трудно да се разбере, че възстановяването на българският език в училищата значи началото на края на онази мръсна денационализаторска политика която ни доведе дотам където се намираме сега – без работа, без вяра, без самочувствие, без морал, без любов! Нито сред сърбите – сърби, нито сред българите – българи. Първите ни мразят, другите ни презират.

А ние, изолирани на пустия остров наречен Западни покрайнини, продължаваме да се стопяваме – пилеем се по всички страни на света в инстинктивния си стремеж да оцелем физически. Притиснати от борбата за оцеляване и деформирани до неузнаваемост, ние сме готови да сменим не само езика, но и кожата си – да станем негри, ескимоси или китайци.

Ако това в миналото е било средство за оцеляване, човек можеше и да го оправдае. Но какъв е смисълът от оцеляването, ако днес, в изменените европейски условия, с такива криво насадени понятия отново сме обречени? Явно пак трябва да се променим, не, но да се върнем към онова което сме били и което сме. Не само заради нашия майчин български език, който така или иначе става един от официалните езици на Европейския съюз, а заради онази морална поквара която ни кара да се отказваме от него, поквара която е несъвместима с европейските ценности; поквара която ни прави интелектуално неспособни да се огледаме около себе си и да разберем причините за нашата културна, стопанска и политическа трагедия; поквара от която и Бог се отвращава.

Очевидно е, че великосръбските емисари през изтеклите осем десетилетия и особено през последните 60 години, са успели толкова да занижат качеството на възпитание и образование, толкова да унищожат нашата традиционна култура, толкова да ни надъхат с гусларския великосръбски патриотизъм, че днес нито преподавателите, (язък им само за великотърновските дипломи), нито родителите, нито учениците могат да разберат значението и ролята на обучението на майчин български език. И то при положение, че никой няма нищо против сръбския! Дори въпреки това, че обучението на майчин български език е предпоставка по-добре да се научи сръбския език!

Питам се, дават ли си сметка активистите на Васил Такевата социалистическа партия в Босилеград какво страшно престъпление направиха през 1987 година към собствения си народ? Осъзнават ли го, имат ли очи да гледат хората в лицето, не да подават молби за българско гражданство и да беснеят със скъпите български коли по изрованите улици на Босилеград, купени с парите от ограбените социалистически предприятия? И то без да изговорят една единствена думичка на

покаяние, без да поискат прошка от същия този народ който толкова скъпо е платил и продължава да плаща техните глупости от времето когато бяха на власт и когато смятаха, че върхът на познанието е да изкараш двуседмична политическа школа в Кумровец и Лесковац и да те делегират на конгрес на Съюза на комунистите на Сърбия в “Сава центар”.

Всеки човек има право на грешка. Но да осъзнаеш грешката си и да не се покаеш, да продължаваш да увеличаваш след себе си и други в пропадта вместо да им посочиш пътя по който трябва да тръгнат – това вече си е направо престъпление.

Трагедията е, че все още никой не е отговарял за такова престъпление. Трагедията е, че у нас не се случиха нито “П” от промени. Надеждите за промени бяха погребани с убийството на Джинджич. Милошевич отново възкръсна в лицето на Кошуница, а старите комунистически кадри отново се завърнаха на власт, но тоя път по-силни защото джобовете им са пълни с откраднатите пари от ограбените социалистически предприятия. Дори България успя напълно да ги реабилитира, давайки им българско гражданство, дипломи по съкратена процедура и записвайки децата им на българските университети. Без обаче да им поиска сметка за миналото или да им даде ясно да разберат, че от тук нататък трябва да си променят поведението.

За да можеха да настанат истински промени, трябваше да настанат промени в начина на мисленето и поведението – първо в главите на интелектуалците, след това и в главите на всички останали. Докато гледам как някои известни босилеградски “интелектуалци” с прогнили панталони от бира, с помъгнели очи и повехнали от алкохола и цигарите лица, “бистрят политиката” из босилеградските кръчми – с болка и горчивина разбирам, че нашето пропадане към дъното продължава с бясна скорост.

Има ли изход все пак? Може ли да се овладее този страшен хаос, може ли да се предотврати този процес в който продължаваме да ставаме все по-глупави, по-бедни, по-безсилни и в крайна сметка – все по малко?

Може, само Бог да ни е на помощ!

Иван Николов

Образованието на малцинствените езици

проф. Драголюб Живкович

Поставя се въпроса дали в училищната система националните общности трябва да следят, да се приспособяват, да зачитат всичко което съществува в училищната система. Дали само това трябва да правят – да копират и да зачитат всички правила или имат право на някаква самостоятелност, автентичност. Това е първият въпрос, а вторият е, дали образователната мисия се провежда вътре в класната стая, дали ние не страдаме от комплекса който комунистическата власт наложи на черквата, че смееш да си вярваш само в черквата. Извън това и извън черквата не смееш да бъдеш вярваш.

Дали у нас образованието е изгонено от училищата и от много други институции за да се накара в училищния двор а извън това да е без значение? Третото значително нещо е, доколко това образование наистина образува нещо. Образованието всъщност означава създаване на образ. Дали образованите хора са по-хора? Дали това образование има функция да направи живота ни по-добър, или само има задача да ни даде диплома, след което получаваме работа и ставаме чиновници на работното си място. Ако образованието загуби своя първоначален смисъл, тогава не бива да говорим, че се нуждаем от такова образование. То не трябва никому. Такова образование унищожава хората, тяхната енергия и потенциали, от него трябва да бягаме по-далеч.

Когато става дума за този феномен у нас, мисля, че е време да поставим няколко въпроса. Първо дали има образование на националните малцинства там където трябва да го има според закона? Ако няма, защо го няма и дали някой се занимава с това. Моите изследвания в Банат и селата на южен Банат, Мраморак, където образованието е започнало през 1921 година ме изумиха с това, че нито един преподавател в училищата, нито румънец, нито сърбин, нямаха представа кога там е започнало образованието. Толкова незнание, нито един румънец не знаеше, че има един Сава Николаевичи, най-голям банатски просветител, който е писал учебници на румънски език.

От друга страна, много преподаватели изобщо не се занимават с такива изследвания. У нас образованието не е свързано с изследователска работа. Това е невероятно, защото такова образование не води до никъде. Преподавател който само повтаря това което някой е написал, а после кара учениците да го повтарят, довежда до пагубни последствия. То няма функция.

Трето, много малко преподаватели се занимават с усъвършенстване. Прилагат се някои игрички, но истинското усъвършенстване, специализирано, което трябва да бъде постоянно, то не се прилага. Много научни неща се обезсмислят за пет години, а те не знаят това. Училището е бедно и няма средства да купува списания, преподавателите да пътуват и да развиват системата в този смисъл. Обучението на преподавател който не се усъвършенства всяка година, се обезсмисля и по този начин става скучно.

Вие на час по румънски език трябва да покажете всичката красота на този език, всичката красота на румънската мисъл, цялата тръпка и величието на този език. Такъв е случаят със всички други езици. Преподавател който не умее да предизвика любовта на учениците към своя предмет а го отвръща, такъв преподавател трябва да се изгони от училището, защото е опасен. Деведесет на сто от преподавателите са такива. Ние имаме крайно остаряло училище поставено на социалистически основи. Когато прочетете основите на социалистическото училище вие ще се изумите че и днешното училище е поставено на същите основи. Нашите ученици нямат таканаречения тип на практическо училище. Има премного вербализъм, приказки, пък и од тия приказки много неща не струват. Представете си, че обучението по география се провежда в класната стая, че няма опити, че няма пътувания, такива училища в света не струват за нищо. От друга страна, имате един феномен който ме загрижава. Именно, една голяма част от румънците, македонците, българите, и т.н. през своето следване би трябвало да прекара една-две години в държавата майка. Румънските професори би трябвало една част от следването да отработят някак си в Букурещ, Тимишоара. Това няма да могат да направят тука. Училището и университета които нямат близка връзка с науката и научните институции не могат да направят нищо. Защо? Училището е основано на научни а не на политически основи. Не на идеологически, не на шарлатански.

Преподавателят с обучението трябва да защитава научната истина. А нашите учебници и нашето обучение е препълнено с идеология. Огромен проблем на училището е това, че то не сътрудничи с родителите. Преподавателят трябва да излезе от класната стая. Преподавател който не е посетил детето у дома, не се е запознал с условията в които работи това дете, не е станал приятел на детето и неговите родители, няма шанс да го възпитава. Детето не е паднало от небето, то идва в училището с някаква култура и предзнания и най-големият проблем на преподавателя е да го превъзпита, а не да го възпита. Аз се надявам че румънското обучение и румънския народ, с оглед на голямата традиция, могат превъзходно да научат два езика и че ще могат да преподават и в едното и в другото обучение. Така бихме могли да тръгнем в мисия за пропаганда на румънската култура, фолклора, изследване на румънската история и мисля, че тогава те биха изиграли огромна мисия. Аз се надявам, че Учителския институт във Вършац ще поеме на себе си тази голяма задача и че ще може да помогне и на нас тука в Панчево и Ковин, откривайки някое отделение за усъвършенстване на преподавателите. Това което сега съществува тука в Панчево са някакви опити да се избяга от истинското усъвършенстване.

Когато става дума за екскурзии, това са обикновени търговски курсове където преподавателите отиват да правят каквото си искат за сметка на училището и с това екскурзията приключва. Училището не е сграда. Училището е система на поведение и живот. Образованието е начин на живот на хората. Прибавянето на знания е само едно от условията за добър живот, но не и единствен. Според това, училището трябва много повече да се занимава със своята истинска функция в обществото защото ще загуби всички функции. Всъщност, всички му отнемат функцията: радиото, телевизията, другите институции. Ще се случи в един момент, че училището няма да ни бъде нужно.

На Запада всяка фирма има своя система за непрекъснато образование на своите хора, вътре във фирмата. Тя кани специалисти, преподаватели и те всеки месец преподават на работниците. Войводина е дала мислители-гиганти в образованието и науката. За съжаление, нашите хора не знаят нищо за тях, Аз не знам кога панчевските училища са планирали да обиколят Идвор и да имат голям час за Пупин. Пупин е казал, че науката е светиня а учените са светци на науката. Още веднъж приветствам, че “Либертатаеа” откри въпроса за образованието. Националните малцинства трябва да изпреварват в образованието и да усвоят европейската концепция на образованието.

Изказване от кръглата маса “Образованието на езиците на националните общности” организирано от в-к “Либертatea”, Панчево, 15 септември, 2005г.

Малцинствата и великосръбският адреналин

В Сърбия след пети октомври беше постигнато известно нормативно подобрене в сферата на малцинствените права въпреки че не бяха гласувани всички необходими закони с които те точно да се регламентират. С убийството на Джинджич започналите процеси бяха прекъснати и бе продължен курса на Милошевич. Завърнаха се и всички носители на тази политика. Стъпките които бяха направени в борбата с организирана престъпност както и в сътрудничеството с Трибунала бяха спрени. Днес международните отношения отново са на равнището на раните деведесети години. Успехите на националистическите партии на последните парламентарни избори през декември 2003г. насърчиха националистите и екстремистите и влошиха международното положение на Сърбия.

С изключение на унгарското и бошнячкото, другите по-малобройни малцинства, с оглед и на слабата им организираност и липсата на подкрепа от държавите майки, нямат гаранции за защита в случай на по-нататъшна радикализация и поляризация на национална основа.

Пренебрежението на сръбската власт към тия сложни проблеми почти сигурно води към по-нататъшна дестабилизация на страната. Имайки предвид партиите от които е съставено правителството и в което владее допълнително напрежение, че не функционират нито правосъдието, нито полицията – малцинствата се намериха върху пусто пространство подложени на всякакви натисци и дискриминация.

Малцинствата в централна Сърбия са в още по-трудно положение. А сръбският народ в мнозинството си е настроен срещу тях – сърбите са научени да вярват, че малцинствата застрашават държавата им.

Първоначалния консенсус при гласуването на Закона за защита на правата и свободите на малцинствата се разпадна още при администрацията на ДОС, така че за донасяне на нови закони нямаше нито воля, нито политическа готовност. След като малцинствения въпрос бе използван за легитимиране на Сърбия като демократична страна пред света, той започна да губи значението си. Избрано с помощта на социалистите на Милошевич, новото сръбско правителство не обръщаше внимание на зачестилите малцинствени инциденти във Войводина, които после плъзнаха из цяла Сърбия. Това предизвика вниманието на съседните страни, особено на Унгария която на няколко пъти предупреди сръбските държавни органи да предотвратят националистическите инциденти и да създадат нормални условия за живот на населението. Представителите на Унгария дори дадоха да се разбере, че ако нападенията продължат, тя ще поиска от европейските форуми разискване за положението на унгарското малцинство във Войводина. Сръбските власти се отнесоха пренебрежително към това предупреждение и както неведнъж се е случвало, го охарактеризираха като “намеса във вътрешните работи на страната”, “опит за ревизия на Трианонския договор”, продължаване на политиката на “разорение на Сърбия” и пр.

Независимо от това, че подобни опити в Сърбия винаги се използват за разчистване на сметки с определени малцинствени лидери и повдигане на великосръбския адреналин, още тогава стана ясно, че властта не разбира и не иска да решава напрегнатите междуетнически отношения. Още повече, тя направи всичко възможно да оправдае и нормализира национализма като властваща идеология. Изостанаха отговорите на демократичните и гражданските сили на сръбското общество. От друга страна в самата Войводина с подкрепа на държавата, Сръбската православна църква и народното движение “Светозар Милетич” вече цяло десетилетие интензивно се работи за консолидиране на сръбската етническа територия. Тази стратегия главно е насочена към асимилация на малките малцинства и сегрегация на по-големите които също на по-дълъг срок са осъдени на тихо умиране.

След петооктомврийския преврат международната общност постави малцинствения въпрос на първо място, но с времето той бе маргинализиран защото властта не се отказваше от целта за създаване на етнически чиста държава и същевременно изключи малцинствата от “собствеността на държавата”. Така конструирана сръбската държава не може по демократичен път да реши положението на малцинствата защото ги разглежда като разрушителен фактор който на всяка цена трябва да се овладее. От своя страна, изключени от политическата система, малцинствата не

приемат държавното устройство предназначено за интересите на сръбската нация и търсят изход в разни видове автономен и специален статус. Такива искания при сърбите пораждаат съмнения в тяхната лоялност и укрепват убеждението им че на всяка цена трябва да се освободят от етническия плурализъм.

Незначителните институционални промени не са достатъчни да премахнат чувството на застрашеност сред малцинствата. Наследената господстваща политическа култура, безчувствена към малцинствените права, е една от пречките. Тази безчувственост се вижда най-много в сферата на образованието и общественото мнение. Училищните програми са етноцентрични. Социализирането на малцинствата се провежда чрез културния образец на сръбската нация. Малцинствата най-често се споменават в негативен контекст и то само когато става дума за етнически конфликти. Това укрепва убеждението, че малцинствата, “за разлика от сърбите”, са врагове. Опитите различията да се експонират по друг, по-приемчив начин, най-често се разглеждат като фолклорни и на практика обслужват асимилацията, а не афирмацията на малцинствата.

От друга страна поставяйки в неравностойно положение самите малцинства, властта успя да ги противопостави и настрои едни срещу други. Малобройните малцинства изпаднаха в много трудна ситуация. Новосъздадените национални съвети в крайна сметка се превърнаха в органи на държавната власт, чрез които държавата провежда политиката си към малцинствата.

Въпреки многобройните законодателни пропуски, все пак положението на малцинствата не е толкова законодателен, а по-скоро – политически проблем. По времето на Милошевич Сърбия бе създавана като изразително централизирана страна, което, между другото, доведе до редуциране на малцинствените права. Разбираемо е защо днес малцинствата настояват за децентрализация. Тя им дава възможност да участват в донасянето на ключови решения засягащи опазването на тяхната национална идентичност, каквато е образованието, информирането, културата и пр.

Въпреки малките стъпки които бяха направени с помощта и подкрепата на институциите на международната общност, икономическата, социалната и политическата ситуация в Сърбия не е благоприятна за осъществяване на малцинствени права. Националното хомогенизиране, шовинистичните кампании, етническото насилие, изолационистката и великодържавната политика оставиха дълбоки следи в междуетническите отношения.

Липсата на усилия да се профилира общественото мнение съгласно реалната ситуация, само увеличи фрустрацията на гражданите. Обществено мнение в Сърбия не приема новата ценностна система заснована на пазарните условия на стопанисване и поемане на лична отговорност. Всичко това допълнително влияе върху процеса на маргинализацията на положението на малцинствата.

Самите малцинства пък често пъти нямат нито готовност, нито ресурси да влезнат в ролята си на политически субекти и да настояват за спазването на правата си. Техните политически партии са изразително лидерски настроени с амбицията да наложат монопол върху политическия живот на малцинствата.

Върху положението на малцинствата влияе и политиката на държавите майки. От съседните на Сърбия страни, само Унгария се осмелява да защитава правата на своите сънародници от Войводина без да дава ухо на великосръбските кръсци, че това е намеса във вътрешните работи на страната. Унгария е класически пример на страна която е успяла да защити правата на своите сънародници в чужбина чрез серия от междудържавни договори.

Само разните неправителствени организации в Сърбия които се занимават с човешките права подкрепят малцинствата. Някои от тях в Сърбия имат негативен публицитет просто защото са срещу установеното обществено мнение. Те са почти единствените които допринасят за по-добро организиране на малцинствата а са значителни и като комуникационен канал както в отношението с властите така и със собствените си сънародници в страната и чужбина. Дейността на неправителствените организации е важна и като средство за деконструкция на разни митове и предразсъдъци чрез които се разпространява нетърпимост към малцинствата.

Как отново да се задвижи започнатият и спрял процес на подобрене на положението на малцинствата?

- Процесът който започна с приемането на Рамковата конвенция за положението на малцинствата трябва да продължи с приемането и на други международни инструменти но и с подобрене на вътрешното законодателство.

- Проблемите на малцинствата трябва да бъдат подробно изучени за всеко малцинство поотделно и в предстоящата конституционна реформа да им се даде възможност да се включат в демократичния процес.

- Закона за малцинствата трябва да бъде скрепен с няколко други много важни закони – избирателен, закон за националните съвети, антидискриминационен закон а останалите закони трябва да бъдат очистени от нормите които подържат дискриминацията.
- Децентрализацията на държавната власт е едно от най-важните условия за подобрене на положението на малцинствата. Тъй като тя в основата си е политически въпрос, тя трябва да бъде заложена в конституцията на Сърбия. Трябва съгласно европейската практика трябва да се допуснат и някои форми на регионално самоуправление – признаване на политическа автономия. Няма никакви основания да се мисли че “това би било първа крачка към отцепление” – както си мислят сръбските политици.
- Повишаване на правовата и политическа култура в обществото и премахване на селекцията с която малцинствата се изключват от работата на специализираните институции каквито са полицията и прокуратурата.
- Сключване на двустранни споразумения между държавите с цел подобрене на положението на малцинствата.
- Включване на Сърбия в европейските интеграционни процеси може допълнително да включи малцинствата в политическия живот и да подобри тяхното положение.

(Извадки от публикацията “Стълкновение с етническата идентичност на държавата – Националните малцинства в Сърбия” – Хелзински комитет за защита на човешките права в Сърбия, Белград 2004г.)

Министерство на просветата и спорта

Хелзински комитет за защита правата на българите
Председателка Зденка Тодорова

Уважаема госпожо Тодорова,

Обръщаме се към вас по повод Вашият допис № 228-06/13-02-2006 отправен до Министерството на просветата и спорта.

Използваме възможността да изтъкнем, че всички форми на преподаване на езиците на малцинствата предвидени със закона са засновани на принципа на доброволността. В член 26 от Декларацията за човешките права е ясно казано, че предимно родителите имат право да изберат какъв вид образование ще имат техните деца. Затова е необходимо родителите по някакъв начин да се изяснят за един от моделите на обучение, тоест за цялостно обучение на майчин език, двуезично обучение или за изучаване на майчин език с елементи на национална култура. Задачата на държавата е да даде достъп на числящите се към националните малцинства до образованието на майчин език, а родителите трябва да се определят за един от трите предложени модела.

Също така искаме да изтъкнем, че съобразно Закона за защита на правата и свободите на националните малцинства (“Служебен лист СРЮ бр. 11/02 в подготовката на учебните програми за предметите които са от значение за националните малцинства, на първо място в подготовката на учебните програми за майчин език и майчин език с елементи на национална култура, обезателно участват и националните съвети на малцинствата.

Също желаем да подчертаем че в Правилника за преподавателен план и програма за първи и втори клас на основното образование и възпитание (“Просветен гласник”, бр. 10/04) и Правилник за преподавателен план за първи, втори, трети и четвърти клас на основното образование и възпитание (“Просветен гласник” бр. 10/04) българския език има статус на майчин език.

С уважение,

Министър Слободан Вуксанович

09. 03. 2006г.

Законите за малцинствените права

За всяка мултиетническа общност е от изключителна важност как ще се решава малцинствения въпрос. За Сърбия това е от изключителна важност, защото тя, в samozададената си роля на балканска империална сила влезе в стълкновение не само със собствените си малцинства, но и с народите с които живееше в бивша Югославия. Решаването на малцинствените въпроси не е важно само от гледна точка на демократизацията на Сърбия, но и от становището на нормализацията на отношенията със съседите и интеграцията в Европейския съюз.

В стремежа си да се разграничи от режима на Милошевич, Сърбия след 5 октомври отвори въпроса за малцинствата. Бившата СРЮ подписа Рамковата конвенция за защита на малцинствата (11 май 2001г.) която бе ратифицирана от съюзния парламент. Към края на февруари 2002г. бе гласуван и Закона за защита на правата и свободите на малцинствата. Една година по-късно Съюзната скупщина както и Скупщината на Сърбия и Черна гора, прие Конституционната харта на Държавната общност Сърбия и Черна гора а след това и хартата за човешки и малцинствени и граждански права и свободи. Хартата е съставна част от Конституционната харта и в нея, доколкото става дума за малцинствени права са превзети всички важни постановления от Закона за защита на правата и свободите на малцинствата.

С приемането на този закон, както и с превзимането на неговите постановления от страна на другите правни инструменти, започна изграждането на нормативната рамка за осъществяване на малцинствените права. Изграждането на споменатата рамка се провежда в условията на недовършената конституционализация, разорени институции, низка демократична култура и изострени политически стълкновения. Важна крачка в изграждането на тази рамка ще бъде донасянето на новата конституция на Сърбия което още не е направено. Тази бъдеща конституция е от особен интерес за малцинствата не само с оглед на съдържанието, т.е. гарантирането на правата и свободите, но и с оглед на държавното устройство на Сърбия. От друга страна, представителите на малцинствата са също заинтересовани да участват в създаването на новата конституция, но сред политическия елит обременен с етноцентризъм не съществува разбиране за значението на това малцинствено участие, въпреки че две важни причини – политическата стабилност и легитимирането на демократичната общностизискват, сред творците на новата конституция да се намерят и представители на малцинствата. Ако държавата разчита на тяхната лоялност и се стреми към тяхната интеграция тя в конституционната фаза, трябва да се опира и върху малцинствата. В противен случай, игнорирането на малцинствата води общноста в постоянна легитимираща криза.

Отсъствието на ясна и постоянна малцинствена политика затруднява и забавя уреждането малцинствените права. Една от последствията за несъществуване на такава политика е нехармонизираното законодателство. Типичен пример са законите за защита на малцинствата и местното самоуправление; с първия закон се дава възможност на принадлежащите към малцинствата на териториите на които езикът на малцинствата е в служебна употреба през държавните и малцинствените празници да изтъкват своите национални символи (чл.16), докато с другия това право се ограничава (член 18).

Двата посочени закона са гласувани на две различни държавни организационни нива: първият на съюзно, а другият на републиканско ниво. Чрез тия два закона се оглежда отношението на съюзните и републиканските власти, по-точно казано, отслабването на първите и засилването на вторите. Разпадането на авторитета на съюзната власт в чиято надлежност са човешките а това означава и малцинствените права, предизвиква опасение, че републиканската законодателна дейност се развива в посока на редуциране на правата гарантирани със Закона за защита на правата и свободите на малцинствата. Този закон, гласуван единогласно в съюзния парламент е най-важният правов акт който се занимава с малцинствени права.

Със закона се признават индивидуалните и колективни права, свободата на национално определяне и изразяване, както и правата на малцинствата да сътрудничат със сънародниците в страната и чужбина. На принадлежащите към малцинствата е признато и правото на самоуправление в областите важни за опазване на тяхната идентичност – служебно използване на езика и писмата, информирането, образованието и културата. Няколко институционални иновации свидетелстват за желанието на законодателя, чрез Съюзния съвет за националните малцинства, да се издигне степента за защита на малцинствените права, на органите на местната власт, националните съвети,

да им се даде възможност да донасят или пък да участват във взимането на решения в областите от жизнен интерес за малцинствата както и да създават институции от тази област. Със Закона е установено задължението на държавните органи да искат мнението на националните съвети когато се решава за въпроси които засягат националната идентичност на малцинствата.

Изхождайки от принципното определение, че различните езици, култури, обичаи, традиции и истории са обществени ценности които трябва да се развиват, ключовата трета част от Закона е посветена на опазването на самобитността на принадлежащите към малцинствата. Това право е операционализирано и конкретизирано с помощта на права и възможности – на избор на лично име, използване на майчин език, на служебна употреба на езика и писмата, спазване на културата и традициите, обучение на майчин език, право на използване на национални символи и публично информиране на езиците на малцинствата.

Забранени са всички мероприятия с които се затруднява ползването на тия и други права на националните малцинства. Забранено е всяко регистриране което задължава членовете на националните малцинства, противно на тяхната воля, да се декларират за своята национална принадлежност, насилствена асимилация, всички видове на дискриминация, както и промяна на съотношението на населението в районите населени с малцинства. В текста на закона са вградени два важни инструмента – защита на постигнатите права и позитивна дискриминация в случаите с малцинства които, както например ромите, дълги години са били социално, културно, политически, икономически и т.н маргинализирани.

В сравнение със затеченото положение, Закона за защита на правата и свободите на малцинствата представлява крачка напред. Въпреки че липсата на санкции превръща Закона в прекалено декларативен, чрез него е изразено намерението държавата час по-скоро да се интегрира в международната общност. От тази гледна точка Закона беше едно от условията страната да бъде приета в Съвета на Европа. От друга страна чрез този Закон, на малцинствата е отправено послание, че вече няма да бъдат третирани като публични врагове а като сътрудници в изграждането на модерно и за проблемите на малцинствата по-чувствително общество. С това, в основата си демократично определение, може да се обясни и факта, че в Хартата за човешки и малцинствени права и граждански свободи са превзети всички главни определения на Закона за малцинствата.

Споменатите закони са първи, но значителни стъпки в създаването на нормативната рамка в областта на малцинствената защита. Много са важни и другите закони, особено ония с които се регулират отношенията в областите от жизнен интерес за малцинствата, каквито са образование, информиране, или пък избирателна проблематика. Освен тези, спектърът за малцинствена защита съдържа още някои, също важни инструменти. Един от тези инструменти са двустранните договори със съседните страни, тоест решенията на по-ниските инстанции на държавно организиране, каквото е Решението на Скубщината на Войводина в областа на служебната употреба на езика и писмата на националните малцинства.

Институционални предпоставки за защита на правата на малцинствата

Няколко дни след като в съюзната Скубщина бе гласуван Закона за защита на правата и свободите на малцинствата в републиканския парламент бе гласуван Закона за местното самоуправление. Значението на споменатия закон се състои в това, че с него се институционализира правото на малцинствата да участват в опазването на самобитността си. Така със съюзния Закон за защита на правата и свободите на националните малцинства е предвидено да се разшири институционалния механизъм със създаване на Съюзн съвет за национални малцинства, Съюзн фонд за национални малцинства и Национални съвети на националните малцинства докато с републиканския Закон за местно самоуправление в национално смесените среди е предвидено създаване на Съвети за междунационални отношения.

Съюзния съвет за национални малцинства и Съюзния фонд за национални малцинства по Закона се създават с решение на Съюзното правителство за да се запазят, издигнат и защитят етническите, религиозни, езически и културни особености на националните малцинства, тоест да се насърчи тяхното обществено, икономическо, културно и цялостно развитие. Когато става дума за трета институция, правото на принадлежащите към националните малцинства да създават Национални съвети, по словото на Закона, е факултативно; те могат, но не е задължително да ги формират. Доколкото пък се решат да изберат съвет принадлежащите към малцинствата чрез него осъществяват самоуправление в областта на служебната употреба на езика и писмата,

информирането, образованието и културата. Съвета представлява малцинството в споменатите области и участва в процеса на решаването или решаването по въпросите из областите и създава институции от тези области. Когато решават по въпросите от посочените области държавните органи, териториални автономии или единиците на местното самоуправление, са длъжни да поискат мнението на съветите. Съветът може да се обърне към органите на властта във връзка с въпросите които пряко влияят на положението и правата на националните малцинства, а на него може да му се предадат и част от задълженията от областите в които решава местната власт, но затова пък държавата е длъжна да обезпечи финансови средства необходими за изпълняването на тия задължения. При утвърждаването на обема и вида на тия задължения трябва да се държи сметка за изискванията на националните съвети.

Със Закона е предвидено че съветите ще се формират на принципите на доброволност, изборност, пропорционалност и демократичност а изборителните правила ще се регулират със Закона. Обаче, въпреки че от донасянето на Закона за защита за правата и свободите на националните малцинства изминаха почти четири години споменатия закон все още не е гласуван, а всички национални съвети са избрани чрез електорски скупщини. Такъв посредствен начин на избиране довежда под въпрос демократичната легитимност на националните съвети които са замислени като представителни органи на малцинствените общности.

Закона за местно самоуправление предвижда в национално смесените среди да се формират съвети за междунационални отношения съставени от представители на всички национални и етнически общности. За национално смесени се смятат ония общности в които едно национално малцинство представлява повече от 5% от цялото население или ако всички заедно представляват повече от 10% според последното преброяване. Свой представители в съвета могат да имат и общности които в структурата на населението участват с повече от един на сто. Съветът разглежда въпроси за осъществяване, защита и издигане на националното равноправие и за своите становища и предложения осведомява общинската скупщина. Когато се решава за въпроси които засягат правата на националните и етнически общности Общинската скупщина е длъжна да поиска мнение от съвета за междунационални отношения. Ако с някое решение или общ акт на общинската скупщина са повредени правата на малцинствата, съветът има право да задвижи процедура за оценка на съгласуваността на това решение или на част от него със статута на общината.

Накрая трябва да споменем институционалната иновация в покрайнината Войводина, където въз основа на решението на скупщината на покрайнината е създаден първият народен адвокат в Сърбия. Омбудсманът е дефиниран като независим и самостоятелен орган който се грижи за защита и повишаване на човешките права и свободи от нарушенията от страна на покрайнинската и общинска управа, организации и обществени служби които изпълняват управителни и публични задължения, а чийто основател е покрайнината или общината. Омбудсманът има петима заместници а един от тях е задължен да надглежда и следи осъществяването на правата на малцинствата и иницира задвижването на наказателни, дисциплинарни и други производства при надлежните органи. В случай на тяхното нарушаване, следи прилагането на международните стандарти за правата на малцинствата, контролира донасянето на нови и промяна на съществуващите предписания във всички области които са във връзка с положението и осъществяването на правата на малцинствата, прави годишни доклади за осъществяването на правата на малцинствата ит.н.

Освен тези, съществуват още няколко важни институции за осъществяването и защита на малцинствените права. На равнището на държавната общност Сърбия и Черна гора най-важната институция е естествено, Министерството за човешки и малцинствени права.

Освен него, важна роля има и Съветът за междунационални отношения при Скупщината на Сърбия, Покрайнинският секретариат за управление, предписания и национални малцинства, тоест Съвета за междунационални отношения при скупщината на Войводина.

Не по-малко значителна роля имат и останалите управителни органи, както просветното министерство, или пък, министерството за медии и култура, тоест съответни секретариати на равнището на Войводина.

Важна предпоставка за по-пълна реализация на малцинствените права се намира в рамките на гражданското общество и организациите които го създават, особено ония които пряко се занимават с човешки и малцинствени права.

Става дума за автономия, гост различни видове автономия – културна, персонална и териториална или пък съответен специален статус. Представители на отделните малцинства, както хърватското, унгарското или бошнячкото, своевременно артикулираха съответни предложения но държавната

власт, меко казано ги игнорира. Във връзка с това трябва да се забележи, че сръбските власти въпреки че бяха резервирани към исконните за териториална автономия формирани по етнически принцип, точно такава автономия предложиха като най-подходяща за защита на сръбското малцинство на Косово (Въпреки че ситуацията в Косово е по-различна от тази във Войводина, трудно е да се преодолее впечатлението, че става дума за двойни стандарти.

Кой и срещу кого “раздухва национална омраза и нетърпимост”?

Непрекъснато гледаме, слушаме и четем изявленията на държавните представители на Сърбия и Черна гора и България, че сръбско-българските отношения “никога не са били по-добри от днес”. Не разбирам какво им е доброто на тия отношения. Не разбирам и какво е това садомазохистско удоволствие на българските дипломати, особено на тия с ляво мислене, толкова недостойно да се подмазват на сръбската политика отречена от целия демократичен свят, политика която нарушава човешките права и особено правата на малцинствата, политика чиито представители отговарят пред Трибунала в Хага за престъпления срещу човечеството и която никак не иска да предаде издирваните военнопръстъпници.

Отношенията между българските и сръбските политици може да са си добри, но положението на българите в Сърбия никога не е било по-лошо. Фамилиите които през всичките тия девет десетилетия достойно отстояваха българщината и интересите на Босилеград, продължават да са обект на специална война която има за цел да ги компрометира пред обществото като едва ли не прръстъпници и спекуланти, да ги разколебае, да ги сломи или завинаги да ги прогони от Босилеград. От друга страна фамилиите на тези които десетилетия наред оплюваха България и всичко българско, които се сръбееха и провеждаха асимилационната политика винаги са били на почит и уважение не само в Сърбия, но за съжаление и в България!

Тази политика започнала 1919 година, продължава и днес.

Така както бившите сръбски жандари са прръследвали моят дядо Димитър Валявичарски – Треперски, (Виж: “Архивите говорят – Българите от Западните покрайнини 1878 –1975г.” стр. 203 и 207) така започнаха да прръследват и мен, още шеснайсетгодишен, през 1963г. по времето на Александър Ранкович, когато петима сръбски полицаи ме прръбиха посред бял ден в центъра на Босилеград, псувайки ми българска майка, само заради това, че съм пеел български патриотични песни. През 1987г. на едно събрание в Босилеград когато се решаваше за изхвърлянето на българския език из училищата бях единствения който беше против, но сръбеещите се тогава босилеградски комунисти дори не ми позволиха да им задам въпроса дали осъзнават какво прръстъпление правят.

От тогава до днес натискът срещу мен, който по-късно се пррънесе и върху семейството ми, не е прръставал.

Когато станах член на ДСБЮ, натискът се усили още повече. И до днес аз и моето семейство сме обект на специална война от страна на сръбската държавна сигурност и полицията. С цел да ме компрометират и да ме направят прръстъпник заведоха дело и ме осъдиха, че уж съм бил откраднал четири тона брашно. Това разбира се не е истина, но адвокатката, бивш прокурор от Сурдулица ме предаде и съзнателно пропусна срока за обжалване на делото пред висшата инстанция и така присъдата стана изпълнителна. Срещу мен се водиха и други дела за транспортни произшествия и въпреки че правдата винаги беше на моя страна – намираха начин да ме изкарат виновен.

Преди две години обискираха къщата ми заради някаква набедена контрабанда. Това се случи само няколко дни след като по ТВ СКАТ бе излъчен документалния филм “Родени българи” в който казах, че може би е било по-добре да сме останали под турско робство, отколкото под сръбско. След това срещу мен заведоха дело, че уж съм бил прръбоядисал с черна боя пътен знак на който писало “територия на община Сурдулица” и съм бил “променил неговото значение”. Общинският съд в Сурдулица ме освободи по това обвинение, но делото продължи повече от година през която шест пъти ходих от Босилеград до Сурдулица и накарах съдещия съдия да води делото на моя майчин

български език. Въпреки това, държавна сигурност и прокуратурата в Сурдулица не престанаха да се занимават с мен.

За всичко това осведомих Министерството на правосъдието на Република Сърбия, Националния съвет на българското малцинство, Хелзинкския комитет за защита на правата на българите, неправителствената организация "ЮКОМ". Дали са предприели нещо неznam но отникъде не получих отговор.

Последният случай е от началото на тази година.

Следвайки примера на моя дядо Димитър Валявичарски – Треперски който е построил чешмата в центъра на Босилеград, и аз реших да направя чешма на улицата където живея. Вложих в нея труд и мои лични средства работейки около един месец. Никой от комшиите не ми е помагал, въпреки че става дума за обща чешма от която се ползват много хора. След две години забелязах, че чешмата леко се цапа и реших да я защита. Миналата година я обложих с ламарина, а след това я боядисах. Тъй като съм левскар, боядисах чешмата в синьо, а на средата сложих бяла, зелена и червена боя – според цветовете на българския трикольор.

Не съм могъл да си представя какво ще последва. Но скоро забелязах, че джипа на служителите на държавна сигурност показно обикаля около чешмата и около къщата ми. После научих, че са снимали чешмата и са ми се заканвали пред определени лица.

На 20 февруари т.г. Отдела за вътрешни работи в Босилеград ми връчи призовка да се обадя в полицията. Призовката беше написана на сръбски език и аз на гърба ѝ написах, че не искам да я приема, защото не е написана на моя майчин български език и я върнах обратно.

На 21 март получих втора призовка, тоя път написана на български език, да отида на 23 март т.г. в помещението на Министерството на вътрешните работи на Република Сърбия – Отдел на вътрешните работи в Босилеград. **"...поради събиране на сведения за наказателно дело предизвикване на национална, расова и религиозна омраза и нетърпимост по чл. 317, ал. 1. от НК на РС по искане на Окръжната прокуратура във Враня № КТР 70/05"** от 30. 12. 2005 година. Тук искам да отворя една скоба, и да задам въпрос както на сръбчорногорските така и на българските политици: щом както в моя случай, призовките са могли да бъдат писани на български език, защо от 1945 година до днес са ги писали само на сръбски? Значи ли това, че някои държавни служители не са ни признавали като малцинство? С тях трябваше да се занимава прокуратурата, а не с мен, защото едните не са спазвали правата ни, а другите не са ни защитавали достойно.

Отидох в полицията и опълномощеното служебно лице, поручик Дамян Пейчов, ме попита дали с боядисването на чешмата съм искал да предизвикам национална или религиозна омраза и нетърпимост. Поисках фотокопия от протокола за да мога да ангажирам адвокат, но той отказа и ми даде само една извадка от протокола на която с химикалка беше написан същия въпрос, но без потпис и печат. Казах му, че няма да отговарям на нито един въпрос преди да се консултирам с адвокат и напуснах полицията. След като консултирах адвоката, занесох писмено показание по случая в полицията в Босилеград и сега очаквам развитието на случая.

Не разбирам с какво и срещу кого съм могъл да предизвикам национална, расова и религиозна омраза и нетърпимост с оглед на това, че в Босилеград почти няма хора от друга раса, нация и религия и почти 99% от населението сме българи. Не виждам защо цветовете на българският трикольор, които съм сложил на чешмата, могат да бъдат обидни за когото и да било. Иначе много добре знам, че някои хора (включително и някои мои съседи), имат проблем със съвестта си и особено с националното си самочувствие и са болни от омраза към всичко българско, но това си е техен личен проблем. Може би от тях трябваше да се поиска наказателна отговорност за националната омраза срещу българите. Може би от тях прокуратурата трябваше да поиска сметка за асимилацията на сто хиляди българи, за нарушаване на техните права, гарантирани с международните документи по правата на човека и законите на Сърбия и Черна гора в областта на образованието, националната култура, вероизповеданието, унищожаването на културно-историческите паметници, информирането. И за отнемането на Клисурска, Божица и Топли дол от Босилеград и присъединяването им към Сурдулица. Може би от тях трябваше да се поиска сметка за ограбените през изминалите десетилетия горски, водни и минодобивни богатства от босилеградска община и да се направи сравнение, колко е ограбено и колко е инвестирано в нашата община. Колко сме дали и колко сме взели от тая държава която един свестен път не е направила в Босилеградско! И едвам тогава да се повдигне обвинение за предизвикване на национална, расова и религиозна омраза и нетърпимост, но не от сръбската Окръжна прокуратура във Враня, а от международния Трибунал в Хага – там, където се съди на ония които предизвиквайки национална омраза и

нетърпимост, доведоха до разпадане на държавата, стотици хиляди убити и ранени, милиони разселени, бомбардировки и тежки материални разорения.

Ако аз трябва да отговарям за “раздухване на национална омраза” заради това, че съм боядисал една чешма в цветовете на ФК “Левски” и българския триколюр в един чисто български град, какъвто е Босилеград, тогава за какво трябва да отговарят ония, които са строили паметната чешма при град Църна Трава на която пише: “Тука българските фашистки джелати, на 24. май 1943 убиха 65 ранени партизани от партизанската болница”, а на чешмата се вижда как български войник убива с шик безпомощен сръбски партизанин! Чешмата, забележете, е построена през 2001 година – една година след падането на Милошевич! Не съм сигурен, че Окръжната прокуратура във Враня е поискала от Отдела за вътрешни работи в Църна Трава да “събере сведения за наказателно дело предизвикване на национална, расова и религиозна омраза и нетърпимост” по този случай.

Не се и учудвам – много добре знам, че ние, сръбско-черногорските граждани от български произход не сме равнопоставени пред сръбско-черногорските закони. Сега за пореден път се убеждавам, че системата на управление с нищо не се е променила по същество от 1920, 1934, 1948 или 1963 година. Предварителното производство срещу мен е пресметнато да сплаши не само мен и моето семейство. То е пресметнато да сплашва и други хора точно по времето когато доста се нашумя по въпроса за образованието на български език.

Не съм изненадан, защото много добре познавам сръбската политика към нас. Огорчен съм от това, че българската дипломация отново допусна да бъде измамена и подведена от лъжите на сръбско-черногорските официални представители на които никога в света вече не вярва. И докато срещу мен се води предварително производство за “раздухване на национална омраза” заради това, че някои сръбски ченгета побесняват когато видят български национален символ, в-к “Братство” не написа и дума за това. Въпреки че четири български телевизии отразиха случаят с чешмата в централните си емисии.

За сметка на това, президентът на България по времето на посещението си в Сърбия, според в-к “Братство”, е казал, че “България вижда в българското национално малцинство в СЧГ мост в двустранните си отношения и е важно да се води политика за развитие на идентичността му. В този смисъл е важно да се реши въпросът за петте часа обучение на български език и е изразил задоволство, че вече е решен въпросът за българските учебници за I клас.

“Мостът на сътрудничеството”, както беше написал Иван Николов, вече е “прогнил от газене”. Аз искам да попитам българския президент как ще се опази “идентичността” на малцинството с пет часа седмично български език и кой ще посмее да открива паралелка на български език в I клас след като у нас се водят предварителни производства за една чешма боядисана в българските национални бои?

Иначе, аз много добре знам, че за българските правителства ние винаги сме били “мост на сътрудничество”. Но за сръбските правителства ние все още сме колония за безплатни суровини и евтина работна ръка, граждани от втор ред, “татаро-монголоиди”, “фашистки окупатори”, “убийци”, “джелати” и едва ли не човекоядци които трябва да се “цивилизоват” като им се сложат шайкачи, като се научат на сръбски език, приемат културата на “небесния народ” и се насъскат на еничерска омраза към род и родина, към роден български език, към баща и майка и всичко българско.

Димитър Димитров - Треперски

Исторически сравнения

Донесение от учителя А. Константинов до Кюстендилския училищен инспектор за положението на българите в Босилеградско след идването на сръбската власт.

Поверително № 1.

Метохия, 10 април 1921г.

Рапорт:

.....

2. Затвор и побой, често последван със смърт, не са рядкост. Смъртни случаи след затвор и побой има няколко – в с. Райчиловци Стоян Джорданов затварян и бит, два дена след това умрял, а също и друг от Църнощица. Мнозина са и онези нещастници, които след побоя още са живи, обаче броят дните си, а именно: Димитър Дойчинов Валявичарски и Димитър Цветков от Босилеград, Пене

Йонев от с. Райчиловци, Иван Стамболийски и Петър Илиев от с. Извор, без никаква вина, оковават ги във вериги и в участъка ги били с пълни торби напълнени с пясък и над всичко това, някои от тях се откупили с пари. Това практикуват систематично и затворът им служи като средство за обир.

.....

Рапорт от учителя на Босилеградската смесена прогимназия Б. Димитров за положението на населението в босилеградския край

Босилеград, 18 април 1921г.

Препис

Тайно

.....

3. Мъжкото население се арестува масово без никаква вина. Арестуваните, след като бъдат ограбени (взимат им парите) от стражарите, докарват ги в затвора и ги задържат там два три дена, през това време карат ги на работа и ги измъчват с всевъзможни средства, бият ги с чувалчета пълни с пясък по гърдите докато станат негодни за работа и до сега има много случай смъртни в с. Райчиловци (Стоян Константинов, починал от побой, а бити Спасе Иванов, Пене Йонев, Вене... и още осем души), Босилеград (Стоимен Лазаров починал от побой, бити Димитър Треперчето, Петрунка Андонова изнасилена, изнудена от чиновниците на околийското управление и глобена 200 лв. И още много други изнасилени ии глобени), Тлъмино (Киро Воденичара, Анастас, бивш секретар бирник бити защото посрещали комити и още 4 души), Божица (Иван Павлов 80 г(одишен) старец глобен 200 лв., и ограбен 2 900 лв. а от побой лежи на легло Станиша Илиев, Ангелинко Радойков и още 10 души бити), Белут (Никола Андонов глобен 200 лв., Йордан Андонов бит и глобен 200 лв.) и още много други такива случаи има из поробения край, но не може да ги узная къде колко точно, защото сме под контрола на сръбската власт, но ще се мъча да ги съобща допълнително...

(“Архивите говорят – Българите от Западните покрайнини (1878 – 1975), Главно управление на архивите при Министерски съвет, София 2005г. стр. 203 и 207)

Развалините на юнашкото радикалско време

Вестта че Турската кула в Трънска Клисурa е срутена, се появи във в-к “Братство”. Преживяла неколкократните измествания на границата, сменявала предназначението си според властите които са идвали и си отивали и рухнала днес на мегдана в Клисурa по заповед на сурдулишкия кмет радикал Станислав Момчилович и неговият колега, клисурският кмет, също сръбски радикал от български произход, прекръстил името си от Асен Златков – Гулята на Арсенийе Златкович. Кулата е от XVIII век и е представлявала културно-исторически паметник със статус на предварителна защита. Ползвана е за обществени нужди до седемедесетте години на миналия век. В надстроеният втори етаж са квартирували учителите от клисурското училище. Опитите тази кула да се възстанови и запази като културно-исторически паметник се провалят поради баналното “няма пари”. Сградата с времето все повече се разпада.

С Димитър Димитров - Треперски пристигахме в Клисурa през един хубав мартовски ден около обед. Пустеещ селски мегдан с няколко възрастни хора, скоро варосана черква и десетина плакати “Шешел сръбски юнак” излепени върху дъските на кочината зад която се разхожда рошав петел и загрижено грухти свиня. Намираме познат приятел и му предлагаме български вестници изпратени от Държавната агенция за българите в чужбина за читалището в Клисурa. В очите му проблясват любопитство и страх едновременно и погледът му плахо пробягва към прозорците на близкия полицейски участък. Не настоявам повече. Българските номера на колата с която сме дошли са достатъчни за да предизвикаме подозрение, а може би и да докараме неприятности на хората. Разбирам че тука, в полите на Въртоп времето е спряло и страхът е част от ежедневието.

Търсим кмета и го намираме в селската кръчма. Любопитен съм да видя човека който на стари години си е сложил сръбско име. Посреща ни възрастен пълен мъж и на развален сръбски език ни

кани на масата. Разбирам, че вече са му казали за нашето идване. Хората от околните маси стихват и подозрително ни изглеждат. Предлагам на кмета вързопа с българските вестници и го успокоявам, че в тях не се говори за политика. Той няма нищо против, разглежда ги с лека иронична усмивка. Вика веднага жената да ни почерпи нещо. Окуражени, от съседните маси хората почват да шават и да посягат към вестниците. След малко ги разграбват.

Представяме се и се интересуваме кой е разрушил Турската кула. “Я сам йе срушио”, отговаря кмета, отива в другия ъгъл, вдига капака на сандъка зад печката, вади оттам кметските книжа и ни предлага копии на документи. Писмо до Завода за защита на паметниците на културата в Ниш, писмо до Общината в Сурдулица, протокол от заседание на местната общност и на края, решение от разширено заседание на местните общности от Клисурса, Драинци и Кострошевци с което се търси от община Сурдулица да срути старата кула защото почнала да пада и представлявала опасност за хората и движението. Отдолу се четат подписите: кмет на Клисурса – Арсение Златкович, кмет на Драинци – Стоянча Димитров, кмет на Кострошевци – Симеон Саздов. На края, собственоръчно подписана заповед на кмета на община Сурдулица д-р Станислав Момчилович да се срине Турската кула.

Питаме кой е бутнал паметника на българските военни гробища в село Клисурса. Пийнал мустакат мъж от съседната маса отговаря, че паметникът сам е паднал. Друг обаче настоява, че е бутнат и разговорът става напрегнат. Излизаме да разгледаме мястото. Възрастни клисурци ни показват празна полянка в училищния двор. Виждат се обраснали в бурени основи на паметник. Малко по-нагоре стои бюст-паметник на известен водач на Югославската комунистическа партия – Иво Лола Рибар. Училището в селото също носи неговото име. От тука нататък вече мога и сам да се досетя – в ония времена не е било възможно да стоят на едно място паметник на български войници и на известен югославски партизански вожд. В това ме убеждава и чешмата в селото – построена в памет на “жертвите на фашисткия терор”. Бегло разглеждаме останките от развалините на Турската кула. Правят ни впечатление почти еднометровите каменни основи. Читалището и училището са затворени. Децата се броят на пръстите на една ръка.

След малко потегляме към село Драинци. Тесен път с износена асфалтова настилка ни завежда до центъра на селцето – точно пред селския магазин. Там ни чака кметът Стоянча Димитров и петшестима селски ергени на по четирийсет години с окапали зъби и окъсани дрехи. С познат трясък минава омазана с лайна селска каручка теглена от две рошави черно-бели кравички. В канатите седи бабата, дядото води кравите напред и се подпира с тояжката.

Спираме и заговаряме хората. Същите подозрителни погледи и след малко тръгва тежък напрегнат разговор за поминъка. Слушам до болка познатите за нашите условия оплаквания: *тука вече нема живот, децата избегаа по градищата, останама старците и бабите... у селото има десетина ергена, ама не могаа да се оженят – момите нечат на село... нема кой да откупи стоката... трговецо преди три годин ми зема седам говеда и нейте да ми плати, да го судим – нема закон, че зедем да го утепам... ония на от сръбското село ни земая у нашата мера една убава студена вода - у сред лето не мож пръст да туршиш у нея, съга я продават и печалят от нея, а ние тука сме умрели...*

Разговорът неусетно преминава към политиката: *Дали че ми дадат на мене бугарски пашапорт ако поднесем молба... Откъга на ти стана бугарин, ка доичера беше у Радикалната партия... Не е верно... Що нее верно, я не мой да лъжеши човеците... Я съм си българин... Та шо като сме бугарие ка ни България не ебава за нищо... продали ни там за некакви военни репарации... Ти нищо не разбираш... Ти ли на многу разбираш... Не яж лайна... Яж ги ти...*

Вниманието ми пленява възрастния пенсиониран даскал Михаил с премерените си думи и спомени запомнени от дедите му за бойните действия на българската армия през Първата световна и Междусъюзническата война и ми се иска да си поговоря повече с него, но времето ни притиска и си обещаваме да дойдем отново.

На връщане имам чувството, че пътуваме с часове от Драинци до мястото където беше табелата “Територия на община Сурдулица”. Давам си сметка за целите на политиката която е отнела толкова много територия от босилеградска община. Прекрасни планински пейзажи, безпределни и пустеещи пасбища обраснали с тръни и храсталаци, без жива душа на километри наоколо. С тѣга си мисля за жалките останки от гордите планински мъже които са обитавали Трънска Клисурса, за борбите които са водили срещу несправедливата Ньойска граница за да стигнат до това което са сега: децата им говорят на сръбски а внуците разбират от топлите прегръдки на баби и дядовци, но не и от езика им, разрушаване на българските военни гробища, строене на паметни чешми в памет

на “жертвите на фашистките окупатори”, разрушаване на турската кула и – прекръщаване на личните и фамилни имена.

Иван Николов

Краят на омразата

Добронамерените и политически режисирани думи на президентите на България и Държавната общност Сърбия и Черна гора в Цариброд които отново използват изтърганата и морално ерозирала символика на „Българското население в Западните покрайнини като мост на приятелството и братството” отминаха като пролетен вятър и след тях остана действителността. Тя, обаче, има свойството никога да не се съобразява нито с политическата фразеология, нито с явни или скрити интереси, нито с дипломатически уловки и игри.

Редно е политиките на двете страни да знаят, че от отчаяние и безсилие, нашите събратя от Босилеградско и Царибродско създадоха черния хумор, че им е додеяло от този „Мост на братството”, който минава през гърба и теглилата на Българското население. Именно те заплащат скъпо и прескъпо с разбитите съдби и непрестанните унижения на които са подложени от десетилетия това политическо лицемерие, което в крайна сметка показва безотговорното, нехуманно и може би по-важното: лишено от Европейски ценности отношение и политическо поведение в двустранните връзки.

Зад лакираните политически декларации в Западните покрайнини, а и в съзнанието на различни социални слоеве все още съществува една нагласа на омраза към името българин, към всичко българско проявявана както от различни представители на властта, така и от една духовно и обществено презряна прослойка на наши събратя, които постепенно са станали най-върли еничари.

Ние, Българите, несъмнено сме най-склонни да превъзмогнем раните от миналата епоха на Българомразието и да намерим със Сръбското общество възможности за едно умело сътрудничество в сложното Европейско пространство. Но преди да превъзмогнем омразата, редно е тя да се осъзнае като грях. Православието, което в Сърбия и Черна гора има толкова много уважение, ни налага да осъдим греха чрез отказ от неговата пагубна дейност, чрез очистение от неговите пагубни последици и искрен стремеж за покаяние и отказ от злото. Ето тогава идва и братската прошка, която е толкова нужна между двата народа. Но... истината е, че Българомразието продължава да трови духовното пространство на отношението към нашето население в Западните покрайнини.

Най-крещящ пример на несправедлива омраза можем да почерпим не от политиките – те са се научили да говорят толкова вежливо, че човек не може да разбере какво казват, какво мислят и какво ще правят. Нека видим отново действителността.

Западните покрайнини стана печално известен случая Димитър Димитров –Трперски, който бе обвинен, че „пише графити за Велика България”. Днес той е подследствен по най-умопомрачителното обвинение – “разпалване на национална омраза и нетърпимост”, само не е направено уточнение срещу коя нация и срещу кой народ.

Както е известно на босилеградчани, Димитър направи опит да защити своето национално достойнство от провокациите на една жалка група еничари, подстрекавани от своите ръководители в Сръбската радикална партия, които с графити миналата година се опитваха да възхваляват Шешел като сръбски юнак и то в една културна, географска, етническа и политическа зона, която има своя самоличност и самобитност и няма нищо общо с радикалните идеи на сръбския национализъм, от който именно това население си е изпатило в продължение на десетилетия. Слепите изпълнители на тази провокация, макар и самите те еничари от нашия род, не си дават сметка, пък и не могат да носят отговорности за своите последствия, но е ясно, че с това се прави опит за едно непочтено въздействие върху нашето население. Ето защо и Димитър Трперски, като един от малцината, които имат силата и волята на духа да бранят достойнството на българина и българското, даде един почтен отговор, че Западните покрайнини не са Сърбия, те са, както е известно от историята предадени на Кралство Югославия. Това, че те са под сръбско управление, не означава, че трябва да бъде заличена културната и национална идентичност на нашето население. Това е всеобщ цивилизационен закон на Европа и всеки който не се съобразява с това, рано или късно ще бъде осъден, ако не от правосъдието, то поне от човечността и от Бога.

Димитър Валявичарски прави нещо повече, като достоен гражданин на една свободна и демократична държава каквато е Сърбия, той, както е според закона, дава воля на националното си

съзнание и чрез едно благородно дело и един символ на приемственост издига българските символи на чешмата построена от него за полза на своите съграждани, така както повелява вековната ни традиция. На тази чешма всеки един българин, а и дошли гости от всички краища на света, могат с благодарност да пият и да благодарят за направената добрина и да уважат националността на този човек, което е напълно в духа на взаимното уважение.

Не видях на чешмата да има някакъв текст, не видях да има някакъв знак или нещо, с което да се засяга националната гордост, чест и достойнство, или пък да се насажда омраза и нетърпимост към когото и да било. Сръбският закон за малцинствата ясно и точно казва: “Всеки има право да изявява своята националност, да носи и изявява своите национални символи”. А както е известно, българското малцинство в Западните покрайнини, макар и под натиск е признато от Кралство Югославия още през 1929 година с решение на Обществото на народите.

Водата от чешмите на Треперската фамилия от много години до днес е била един символ на човечност и доброта, а ето и на един символ на българските морални добродетели и гостоприемство.

За жалост, следствените власти в Сурдулица и Враня, подведени от отровените в морално разложение еничарски копои станаха за смях не само в Сърбия, но и скоро ще станат за смях и укор пред цяла Европа. Нито еничерите, нито следствените власти имат право да нарушават неприкосновените права на българите заради националната им принадлежност.

Сръбската административна власт трябва все по-внимателно да следи за подобни провокации, защото с това накарнява официално декларираната политика на приятелство с България, а тази администрация има още върху какво да обръща внимание за да може нашето население да живее спокойно, без тоя зловещ страх трупан от 20 те години на ХХ век.

Нека сръбската власт да обърне внимание на една друга чешма – чешмата в Трънска Клисура, нека там направи анализ и на символите, и на текстовете и на годината и на истината. Нека помисли дали на мястото, където човек спира уморен да пие вода за да се освежи, където е място за отмора и размисъл върху човешката добрина, трябва да има подобни текстове за българските джелати, трябва да има умишлено поставени сцени на убийство, на ожесточени български фашисти и т.н. и то през 2001 г. Кой ли би пил от тази чешма? А и какво ли са се стремяли да внушат авторите на този „паметник” на пиещия вода човек? Уважение, национално достойнство, търпимост, хуманност? Дали не издава обвързването на едно такова свещенодействие като пиенето на вода от жадния човек с представянето на убийство и насилие, на зловещо подбрани образи, една тежка психическа травма и перверзия на тези, в чиято глава може да се роди такава идея за манипулация? Това непременно трябва да се обмисли дори и от политиките. Нека президентите Тадич и Първанов да отидат да пийнат една глътка вода в Трънска Клисура и след това в Босилеград та да преценят как въздейства това на техните взаимоотношения. Къде действително те ще изпитат уважение и приятелство помежду си и къде ще се изгледат враждебно?

Но за да защитя още по-добре моите сънародници и правото им с достойнство да изявяват националните ни символи: Народното знаме, Гордият Български лъв, Мадарския ни конник, Конската опашка, Мартениците ни, Иконата на закрилника на нашия народ Свети Иван Рилски и на Равноапостолите Св. Св. Кирил и Методий и др. Нека да дам още една поука на тези, които мразят Българите и нашите ценности, история и култура.

Преди една година стана един инцидент в Световно известния курорт Несебър, който исках да прикрия, смятайки, че едно честно и достойно отношение към един народ не бива да се влияе от безумни и провокативни действия на отделни личности.

На един от главните булеварди край морето, където се разхожда цялото множество от туристи, в най-оживения месец –юли, изникна един графит, който според мен е един класически пример за израз на омраза и цинизъм, на подстрекателство към омраза и провокация към достойнството на един народ.

Първото въздействие у мен предизвика наистина чувства на възмущение и гняв, но давайки си сметка, че сред сърбите имам толкова много приятели, че взаимоотношенията между двете страни най-малко се нуждаят от толкова гнусни провокации, които всеки би могъл да ги експлоатира за евтина сензация. Знаейки, че всяка медия, ако не в България, в Европа и Америка би използвала този инцидент за манипулация, реших да постъпя, както ни учат законите на Православието – да залича символа на злото и както казва народа – нека да е „Зло под камик”. За тази провокация нямаше време да разберат и местните власти, защото тя бе веднага заличена.

С това исках да дам една своя жертва и да превъзмогна една обида за да простя едно недостойнство на Българомразците за да не се прави от този случай извор на ожесточение и омраза.

Нямаше да дам гласност на този случай, ако днес не достигнахме до там, заради националното ни достойнство Българите от Западните покрайнини да продължават да бъдат преследвани и подлагани на психически терор. Днешното обществено положение в Западните покрайнини не е като през 1923 г. Днес ние виждаме как нашето население все по-достойно започва да изявява своята народностна самоличност и да утвърждава своята самоличност по един почтен начин.

Наред с това все по-голямото сближаване на Българите от двете страни на „Границата на МИНАЛОТО”, която поставиха безумците от Ньой, ще бъде голямата опора и имунитет, който все по-надеждно ще се прилага за да опазва достойнството и националната самоличност на нашите събратя.

Българомразието е обречено. Неговите носители и особено тези, в чиито жили тече Българска кръв са обречени на проклятие и забрава!

Писмо на един българин от Белград

Вместо престъпниците, полицията гони нас, обикновените хора!

Уважаема редакция,

Чрез г-жа Зденка Тодорова дойдох до Вашето списание, което много ми хареса и на което пожелавам много успех и за в бъдеще. Вие сте по-различни от останалите медии на българското малцинство, имате сила да казвате нещата в прав текст, да не ги премълчавате като някои и да не се страхувате от никой. Българското малцинство в Сърбия има нужда от такова списание и затова е необходимо то да стигне до колкото се може повече българи в Сърбия, пък и извън Сърбия. А сега искам от страниците на “Бюлетина” да споделя нещо, което като българин и като гражданин дълбоко ме потресе.

На 2 септември 2005 г. с моя син отидохме в Цариброд на пазар /петък е пазарен ден в Цариброд/ и спряхме с колата си до един продавач на чушки за да си купим от неговата стока. Докато в багажника слагаме чантите с чушките, от съседното кафе с пишалка в уста излезе униформен полицай, по-късно разбрах че се казва Саша Тошич, който ни махна с ръка да отидем при него. Синът ми Вукашин отиде до него а аз останах до колата, но след като видях, че синът ми не се връща, отидох и аз за да видя за какво става въпрос. Разбрах, че полицаят ни пише глоба за “неправилно паркиране”. Казах му, че няма право да ни глобява, защото съществува знак за “неправилно паркиране”, но не и за “забранено спиране”. Той отвърна, че “ние белградчаните сме безобразни” и че той “трябва да си изкара заплатата за да може после на спокойствие да отиде в пенсия”. Казах му, че ние не сме се паркирали а само спряли, но той отказваше да изслуша нашите аргументи. Поиска да му платим 1 000 динара глоба, което ние отказахме да направим. В този момент от кафето излезе още един полицай на име Бобан Николич, който отваряйки вратата на полицейската кала каза на моя син да влезе в тях за да отидат в полицията при началника. Естествено, че ние двамата категорично отказахме, защото не сме престъпници и не искаме да ни карат през Цариброд в полицията като такива. Понеже имаха в ръцете си нашите документи, можеха да ни вземат данните и да няма проблеми. Тогава влезохме в нашата кола и след тях тръгнахме към полицията. Когато стигнахме там не ни въведоха вътре а ни оставиха в двора където искаха от нас да подпишем протокола с акта за нарушение, което също отказахме да направим. Тошич поклащаше глава и мърмореше нещо по адрес на белградчаните. Аз му казах, че съм царибродчанин и че живея и работя в Белград. Тогава ни пуснаха да си вървим.

След 6 месеца моя син получи съдебно решение - или да плати глобата от 1 000 динара или 2 дни да лежи в затвора. Името на сина ми в решението беше изписан по следния начин ВЕСЕЛИНОВИЋ ЈОРДАНА ВУКАШИН въпреки че са имали нашите данни и име по паспорт, от което можеха да видят, че фамилното му име не е на “-ич” а на “-ов”. Смятам, че това е направено от бяс, защото отказахме да платим глобата и да правим това, което бе поискано от нас Не искам и сина ми да ходи в затвора и не позволявам на никой да сменя фамилното му име от Веселинов във Веселиновић.

Искам и още нещо да кажа: в Цариброд в пътната полиция работят главно пиротчани и те имат право да правят каквото си искат с нашите хора. Защо в тази полиция не работят и наши полицаи!? Полицията би трябвало да работи съвместно, а не да предизвиква страх у хората какво може да им се случи когато идват в родния си край. Защо не заловят престъпниците които ограбиха и пребиха Нацко Димитров от село Поганово!? Вместо да разкриват и заловят престъпниците те гонят нас, обикновените хора по пазара, всякаш сме бездомни кучета!

С уважение,
Йордан Веселинов
Ул. "Водоводска" 31
Белград

Българо-сръбска дружба

ЗА МОСТОВЕТЕ, СЪТРУДНИЧЕСТВОТО И ПРАЗНАТА КОСТНИЦА НА НЕШКОВО

През последните шеснайсет години, българо-сръбските отношения получаваха различни форми на развитие. В зависимост от тях се променяше и политиката на българската държава към българите в Западните покрайнини. За разлика от българската, политиката на сръбската държава по отношение на българското национално малцинство си оставаше последователна и неотстъпчива. Шест години след падането режима на Милошевич, проблемите в Западните покрайнини си останаха същите а недоволството на хората още по-голямо. Затова доста странно прозвучаха думите на българският президент Георги Първанов, при неотдавнашното му посещение в Цариброд /или Димитровград както той го наричаше през цялото време/, че "никога отношенията между двете държави не са били толкова добри, колкото са сега". Щяха да бъдат наистина добри ако българите в Сърбия имаха всички полагащи им се по конституция права и свободи, от образование на майчин език до присъствието на български свещеници в обезбългарените църкви и манастири. Правото на нормален а не контрабандистки живот, какъвто вече шеста година живеят българите в Цариброд, също влиза в техните права и свободи. А защо не и в задълженията на държавата майка да пита, на какво се дължи всичко това!?

НА ВРЕМЕТО

Георги Димитров на път за Блед (26 юли 1947г.), пред многохиляден митинг на Царибродската гара, в духа на интернационализма се бе обърнал към "братята си царибродчани по следния начин: *"От името на българския народ и неговото правителство и от мое лично име благодаря най-сърдечно за това искрено посрещане и за вашите горещи поздравии. Вие представлявате една жива част, която съставлява съединително звено между двата братски славянски народи, между двете съседни братски страни. Вие сте жив мост между София и Белград (Бурно ура и ръкопляскане). Ваше благородно задължение е да пазите този жив мост от всякакви вредители, провокатори и врагове на славянството (Ръкопляскания и Ура). Да укрепвате този жив мост от ден на ден до тоя момент, когато по волята на народите на Федеративна Република Югославия и Народната Република България тая граница няма да ни раздели, но завинаги братско единство ще ни обедини (Бурни ръкопляскания и Ура). Няма сила под небето, която да може да разруши това наше българо-югославско и югославско-българско братство навеки."* ЦДА, ф.1466, оп.2, а.е. 618, л. 4-5/. От един друг архивен документ узнаваме, че препоръката на ЮКП била, царибродчанинът Илко Младенов от името на Околийския комитет на партията да приветства Георги Димитров на сръбски език, но по препоръка на един друг югославски другар "казал няколко думи и на български". От това можем да си направим и следния извод, че от 1945 г. насам, българо-сръбските отношения са се развивали в духа на интернационализма и винаги във вреда на българското национално малцинство идеологически наричано "мост на сътрудничество." Отскоро се превърна в "мост на двустранните отношения". И докато политиките водени всеки от своя интерес и външна политика предлагаша на малцинството да бъде "мост на сътрудничество", положението му ставаше все по-тежко. Даже и когато Георги Димитров бе изпаднал във възторг от бъдещата българо-сръбската федерация, казвайки на царибродчани, че те ще бъдат "съединителното звено между двата братски славянски народа", сръбската страна отнемаше правото на царибродчани да го приветстват на

български език а една година по-късно изпрати хиляди покраински българи по концлагери и затвори заради това, че отстоявали българската национална кауза. Оттогава до днес минаха 60 години а българските политици не се научиха да водят принципна и неотстъпчива към сърбите политика, поне по отношение на българското малцинство. В знак на благодарност, сърбските им приятели на времето преименуваха Цариброд в Димитровград без изгледи в скоро време на града да му бъде върнато истинското име.

И затова на 26 април 2006 г. българският и сърбският президенти, водени всеки от свои политически интереси, посетиха Димитровград а не Цариброд. Рохавата група посрещачи (общинари, политическия актив на Демократическата партия и редовните зяпачи по улицата) съвсем не приличаха на митингите от времето на Тито-Димитров, даже и от времето на 2000 г., когато Петър Стоянов на път за Ниш, се отби в Цариброд. Хората, които са лъгани 87 години, вече не се подават на емоции защото всичките българо-сърбски срещи на високо равнище през последните шеснайсет години не бяха резултатни за тях. На 26 април, понятието Западни покрайнини, също не беше в публична употреба. Не е трудно да се сетим защо!? Дни преди това на нашият сънародник от Босилеград, Димитър Димитров, полицията бе изпратила призовка за “информационен разговор” понеже бил построил чешма, чиито цветове на сърбската полиция не харесали. Е, и това ако се вписва в “моста на сътрудничеството”, тогава здраве му кажи!

АКО ТРЯБВА

да сме откровени пред аудиторията която ни чете, трябва да кажем, че през последните шест години въпроса със Западните покрайнини отсъстваше от дневния ред на българо-сърбските отношения. На 2. 12. 2005 г. това най-добре го показва българският външен министър Ивайло Калфин, когато отивайки в Белград заяви, че “отношенията между двете страни са отлични.” На моменти се получаваше и такова впечатление, че от София се приемаше всичко което Белград предлага по отношение на българското малцинство, пък било то и във вреда на самите българи. Как в противен случай да разбираме аплодисментите на българската дипломация по повод създаденият през 2003 г. от правителството в Белград казионен орган Национален съвет на българите!? През последните три години, единственото което успя да направи този съвет, беше да закове часовете по български език на 2-3 часа седмично и да придружава Воислав Кошунница на посещенията му в България. “Националният съвет ще подпомогне обединяването на малцинството”!? бяха думите на Соломон Паси през 2003 г. Георги Първанов пък “прояви радост, че може да говори с легитимните представители на българското малцинство” на едно от посещенията си в Белград /11-12 ноември 2003г./. Нищо че въпросните “легитимни представители” нито един българин в Сърбия не е избирал, или легитимирал да го представляват пред българските власти. А и трудно е за разбиране как хората членуващи в сърбски партии, мълчали по времето на Милошевич по отношения правата на българите в Сърбия, така ненадейно ще тръгнат да ги защитават и да се борят за тях. На времето и Мира Маркович водеше в София две преводачки от Цариброд и Босилеград за да показва на българските си другари, колко е голямо доверието на сърбската държава в българското малцинство.

На 26 април 2006 г. президентът Първанов “изрази задоволство” от постиженията и на Издателство “Братство” в Ниш, в “опазване на българщината”!?! Ами ако иска някой да види що е то българщина нека да отвори само първите страници на вестник “Братство” от времето на 90-те години на м.в. за да види кой какви ги вършеше по времето на Милошевич, кой величаеше режима на диктатора, кой възхваляваше неговата политика и ругаеше активистите на ДСБЮ, Хелзинския комитет и КИЦ. Много се извинявам, но вестник който открито величеше войните на Милошевич в Хърватска, Босна и на Косово и който нито дума не обелваше за геноцида в Сребреница и за сърбските престъпления във Вуковар, Зворник и на Косово, който премълчаваше истинските проблеми на българите в Сърбия за да се хареса на Белград, за мен не може да бъде пазител на българщината. А това дали бараката на “Братство”, ще бъде спасена или не е последния проблем от който в момента се вълнува българското малцинство. Предполагам и българската държава.

И АКО СМЕ ВЕЧЕ

на тема българо-сърбска дружба, нека да си спомним за още някои подобни (оказаха се за малцинството и безрезултатни) срещи. На 15. 04. 2005 г. на Царибродската гара символично се срещнаха Воислав Кошунница и Симеон Сакскобургготски. Въпроса с българското малцинство беше

високомерно подминат. Но затова пък беше подписано “споразумение за регулиране на граничния режим и контрола на жп транспорта между двете съседни страни” който и тогава и днес е един най-обикновен поток от нелегални търговци на цигари. На 21. 06. 2005 г. в Цариград “предизборно” се срещнаха и Вук Драшкович и Соломон Паси. Те също нарекоха отношенията между двете страни “най-добри в досегашната история”. После подписаха Декларация за “Балкани без граница”, за която едва ли някой в момента се сеща, раздадоха си комплименти един на друг и си заминаха. Нито единият нито другият не пожелаха да разберат какъв е проблемът на българското малцинство.

А когато на 18-19 декември Воислав Кошуница и Сергей Станишев демонстрираха поредното българо-сръбско сближаване на гара Драгоман а ден по-късно и в българската столица, някой от журналистите се сети да попита и за часовете по български език в Западните покрайнини. Кошуница сухо отвърна, “че се надява българските деца да учат на родния си език, защото имало само технически пречки за това, които щяли да бъдат преодоляни”. Изразено било и “общото становище” българското национално малцинство да стане “мост на сътрудничество между двете страни в контекста на европейската им перспектива.” Междувременно министърът на образованието на Сърбия, противно на европейските перспективи, отхвърли всички инициативи на КИЦ в Босилеград и на Хелзинкския комитет на българите, образованието да се провежда на майчин език.

И ЗА КРАЙ

нека пак да се върнем към посещението на Георги Първанов в Цариград. На 26 април, той каза, че на срещата му в Белград бил обсъждан и въпроса с часовете по български език, които щяли да се изучават с 5 часа седмично. Борис Тадич пък увери, че “като президент, той е гарант за правата на българското малцинство.” Не стана обаче ясно, защо българския език да се изучава с 5 часа седмично след като неправителствени организации, родители и учители настояват за цялостно образование на български език. Не стана ясно и защо от диалога между двамата президенти в Цариград, отсъстваха истинските проблеми на българското малцинство, включително с този, който поради икономическата несъстоятелност на района, вече шеста година превръща Цариград в сива зона на нелегален трафик на цигари. Не стана ясно и защо имаше поклонение пред празната Костница на Нешково в която отдавна ги няма костите на загиналите български войници. Така че, анализирайки всички досегашни българо-сръбски срещи свързани по някакъв начин с Цариград, няма как да не се върнем към времето на Тито-Димитров, когато също се говореше едно а правеше нещо съвсем друго. До окончателното обезличаване на българското малцинство в Сърбия и свиването му до жалката бройка от 20 000 души.

Сърбия “финансира” алтернативна църква в Македония

Духовни лидери на православната църква в Македония твърдят, че документи от сръбското министерство на религията доказват участието на Белград във финансирането на паралелна православна църква в страната.

Според Македонската православна църква (МПЦ) огласен в началото на март документ потвърждава, че правителството на Сърбия е истинският двигател на конкурентската църква, водена от отцепилия се свещеник архиепископ Йован Вранишковски.

Според паметната бележка, датираща от януари, министерството на религията на Белград е изпратило 500 000 динара (около 6 000 евро) за нуждите на Охридската архиепископия, както е известна алтернативната просръбска църква.

Сръбският министър на религията Милан Радулович потвърди автентичността на документа. Той каза, че парите са изпратени с одобрението на премиера Воислав Кошуница. “Това е програма, на която правителството е дало зелена светлина”, каза Радулович.

Епископ Тимотей, говорител на МПЦ, заяви: “След това разкритие няма нужда да доказваме, че т.нар. Охридска архиепископия работи единствено в интерес на сръбските църква и държава”.

Правителството в Белград от своя страна заяви, че няма за какво да се извинява. Министерството на религията оповести, че сръбският закон разрешава “предоставянето на подкрепа и помощ за съхраняване на религиозното културно наследство извън границите на държавното обединение Сърбия и Черна гора”.

То твърди, че същото се отнася и за развитието на религиозния аспект на националната идентичност извън границите на съюза”.

Скандалният архиепископ също защити правата си да получава подкрепа от Белград. “В духовен план” охридската архиепископия е “част от Сръбската православна църква”, заяви Йован пред Balkan Insight.

Църковните спорове са сложни и неразбираеми за странични наблюдатели, които често смятат привилегированите отношения на МПЦ с държавата за странни в едно светско, плуралистично общество.

Но македонската борба за независимост и сигурност отдавна е свързана с каузата за независима църква.

Откакто МПЦ се провъзгласи за автокефална от сръбската църква от 1967г., всички опити на последната да се установи отново в Македония са посрещани с враждебност както от местните свещеници, така и от правителството. Архиепископ Йован е особено недолюбван, тъй като не е “привнесен”, от сръбите, а – в очите на МПЦ – е предател. Той е епископ на македонската църква до 2002г., когато напуска и пренасочва лоялността си към сръбите, назначили го за архиепископ на Охрид.

По всичко личи, че сегашното правителство, подобно на предходното, ще продължи да подкрепя исканията на МПЦ за монопол в проповядването на православно християнство в Македония.

Тъй като законодателството на републиката забранява две религиозни общности с едно и също вероизповедание, правителството може да оправдава отказите си да регистрира църквата на Йован със закона. “Ние имаме само една институционално призната православна църква в Македония”, каза за Balkan Insight Кане Мойновски, оглавяващ държавната комисия за връзки с религиозните общности.

В напрегнатото надиграване разкритието за финансовата трансакция между архиепископ Йован и Белград е добре дошло за македонските му опоненти. Те с нетърпение очакват да докажат, че той е агент на сръбското правителство, чиято мисия е не да спасява души, а да подкопава корените на македонската национална идентичност.

Историята потвърждава връзката между сръбските църква и държава в тяната “обща мечта да управляват Македония”, каза за Balkan Insight преспанският епископ Петър. Усилията да се създаде съперническа религиозна йерархия в Македония са “скандални и безпрецедентни”, добавя той.

Епископ Тимотей се изразява с още по-силни думи: “Очевидно сръбската църква не я е грижа да създава нормални връзки, вместо това тя се опитва да руши и подкопава цяла нация, държава и църква”, заяви той неотдавна.

Сръбски духовници твърдят, че парите са законно правителствено дарение, което не цели да финансира пропаганда.

Сръбската църква е изискала помощ от сръбското правителство за архиепископията в Охрид, тъй като самата тя няма нужните за тази цел фондове, казва епископ Иринеи Гаврилович в Ниш. “Министерството на религията осигури помощ на охридското архиепископство, и най-вече за личните нужди на архиепископ Йован, а не за пропаганда”, обясни той.

И тъй като политиките също заемат една или друга позиция, няма изгледи спорът скоро да затихне.

Докато македонските свещеници триумфално представяха противоречивия документ на посланиците на САЩ и Европейския съюз в Скопие, външното министерство на Македония изпрати протест до Белград, напомняйки за “необходимостта да се уважава принципа за ненамеса на държавата в църковните въпроси”.

Слободан Чашуле, бивш външен министър, обвини Сърбия, че се намесва в работите на Македония и нарушава регламентираното в конституцията разделение между църквата и държавата. “Сърбия се намесва във вътрешните работи както на МПЦ, така и на Македония”, заяви той.

Дори македонския президент Бранко Цървенковски предупреди, че ако се докаже, историята може да хвърли сянка върху отношенията между двете страни.

Мирко Джорджевич, изследовател на религиите в Белград, заяви, че Македония има право. “Всяка връзка на политическото ръководство на Сърбия с тази организация (Охридската архиепископия) от гледна точка на Македония е връзка с нелегална организация и това безкрайно усложнява нещата”, каза той. Но същевременно той добави, че разигралата се драма с парите не може да бъде разглеждана извън контекст – тя е част от продължителната битка между църквите, датираща от 1967г., или дори от по-рано. “Ако няма воля за решаване на проблема, спорът може да продължи с десетилетия”, предупреди той.

В-к “Българска нация

Кърджали е благословен от Бога

Но тук шетат лъжепатриоти и насъскват съседи срещу съседи!

Какво пречи да празнуваме заедно и християнски и мюсюлмански празници?

Откривам Никола Григоров автор и водещ на ТВ предаването “Сите българи заедно”, в Пловдив, в офиса му в търговския център “Тракия”. На стените са окачени портрети на наши революционери, исторически картини и карти на България. На бюрото пламък на кандилце озарява образите на Света Богородица с малкия Иисус, Свети Николай Чудотворец и Света София. От време на време мобилният му телефон прекъсва разговора ни с “Тих бял Дунав”.

- Господин Григоров, преместването на “Сите българи заедно” от една в друга телевизия в паузата от две седмици породи недоумение и напрежение сред зрителите. Моля лично да ни обясните промените.

Причината за излизането на седянката от СКАТ е, че от телевизията се опитаха да ме ограничат по повод мои изказвания. На 7 януари в увода на поредното предаване в отговор на зрителско запитване посочих

десет принципа за разпознаване на лъжепатриотите

в България. И то без да посочвам конкретно нито личности, нито партии. След предаването бях обвинен от собственика на телевизията г-н Симеонов, че моето изказване е било насочено против г-н Волен Сидеров и неговата партия “Атака”. Поискаха да подпиша нов договор, с който се задължавам да не коментирам неговата личност, политическата и обществената му дейност. Не мога да допусна, че трябва да мълча, ако някой сбърка нещо против България и имам мнение и отношение по въпроса. Това не мога да си го позволя. То е в противоречие с моята съвест. Подписването на такъв договор щеше да е изневяра към зрителите, които ми се доверяват. Собствениците са прави за себе си. Телевизията си е тяхна. Но пък аз съм свободен човек.

-Вие сте доста пряк, предизвикателен, понякога краен. По-рано имали ли сте конфликти заради това?

Краен съм, че казвам истината, от което някои ги боли. Имал съм обаждания със заплахи, обиди и разни предизвикателства и простотии, но не им обръщам внимание. Най-важно за мен е това, което говоря, да е подкрепено с документи, да отговаря на истината.

-Ще има ли промени в състава на екипа?

Не. Хората ми са единодушни и са с мен. Нито един от тях не каза: “Григоров, свий глава, преклони се” или “Дай да премълчим това”. Заедно търпим несгоди и лишения, но вярвам, че е временно.

-Ще има ли предаването нова концепция?

Имаме идеи, работим усилено по тях. Скоро ще ги реализираме и зрителите ще ни видят. Виждате, че много ни копират в най-различни посоки.

-В чужбина ще ви гледат ли пак?

Да. Еуроком България се разпространява и чрез сателит. Разбрах, че ще ни гледат пряко дори в Чикаго или Торонто.

-Как съвместявате толкова функции – водещ на предаване, певец, автор на песни и изпълнителен директор на търговски център от 9 години.

Искам, значи мога

Песента и любовта към историята си ги нося в сърцето, а по професия съм икономист. Завършил съм през 1978г. икономика и организация на вътрешна търговия във ВИИ “Карл Маркс”. Най-важното е с каквото и да се захване човек да го прави с мерак, близките му да го разбират. Успявам, защото се занимавам с любимите си неща.

-Роден сте на 19 февруари, дата гибелна за Апостола. Чувствате ли се някак свързан с името на Левски?

-За мен, както и за всеки българин Левски е най-святото име в нашата история. Прекланям се пред подвига му. Датата е нещо символично, но едновременно задължаваща за мен. Старая се да следвам поне малко неговия пример.

Зная, че всеки сам гради името, авторитета си и трябва да си го пази. Ще дам пример с народната песен. Там работни, хубави моми носят имена, които днес се избягват. Смятат се за старомодни, едва ли не обидни. Например Стойна. Ако се обърнеш към съвременната девойка с името й Стойна, сигурно ще вдигне олелия до Бога. Но има песни в които мома Стойна е символ на красота и добродетелност.

Не датата, не името правят човека, а обратно – човек сам прави името си със своето поведение, отношение към околните, с приноса си към обществото. Така и с Кольовците.

-Имате ли мечта за “Сите българи заедно”?

Бих искал

Седянката да влезне във всяка българска къща.

И по-дълго да продължи нейният живот.

-Вашата болка и мечта за България?

-Гнети ме изопачаването, фалшифицирането и скриването на факти от историята на България. Боли ме от неправдите и геноцида, на който са подложени българите, населяващи области от съседни нам

държави – Гърция, Сърбия, Македония. Позорно е в 21 век хора да бъдат лишавани от елементарни човешки права. Още по-позорно е, че само българите в тези страни нямат права...
И още – нямам съмнение че има международен

заговор за унищожаването на българския народ

Само ние можем и трябва да се вдигнем и да се опънем срещу враговете си “сите заедно”, за да защитим правата и достойнството си.
Дай Боже, истината за нашата славна история да излезе налице и целокупния български народ и тук, и зад граница да се опомним, да се вземем в ръце и да заживеем нормален и достоен човешки живот като всички европейци.

-Вашето пожелание към младите в България?

Да имат вяра в Бога и България и да не се плашат и предават.

Да научат всички наши хора

да пеят и разпространяват нашите песни. Няма нищо по-хубаво от българския фолклор. Става и за празници, тържества и купони... България е неповторима. Да се гордеят с нашата история, култура, език и традиции, с красотата на нашата природа, с добродетелите на нашия народ. Като Дядо Вазов: “Всичко българско и родно любя, тача и милея”. Нека с чест носят името българин.
Моят призив към жителите на Източните Родопи и на Кърджали е да не се подават на никакви идиотски политически манипулации, които целят единствено скарване, смразяване на етнически групи. От такова противопоставяне имат сметка само враговете на България, които използват древната максима “Разделяй и владей!” Тук сме родени, едно слънце ни е гряло, един дъжд ни е валил, един въздух дишаме, като малки по комшийски една топка сме ритали, като че ли повече от всякъде

в Кърджалийско шетат лъжепатриоти

които насъкват съсед срещу съседа. Усетим ли такава опасност, да ги хванем за ушите и да ги поставим на място, а да не се подаваме на античовешките им лъжи.
Мисля, че този район е благословен от Бога, но хората понякога го забравят. Жителите му имат най-много празници в годината – мюсюлмански и християнски. Какво пречи да се празнуват заедно? Бог е един за всички. Не вярвам, че иска омраза и караници, неговото име е Любов. Искането ми се най-големите сражения да се водят на полето на културата и фолклора – кой повече песни знае, кой по-дълго може да играе, да се весели и накрая, уморени от тези сражения, сите да поседнат и утолят духовната си жажда с блага приказка.
Настройването на християни срещу мюсюлмани е пагубно за всички. Никой не е спечелил от кавга и война.

Но от мир се печели

От сладък моабет също. Седнеш, слушаш – има много патили и мъдри хора – научаваш много.
Ще се опитаме и ние от “Сите българи заедно” да допринесем за това с още един концерт в Кърджали. Мераклии там има. Мерак и от наша страна не липсва. Нека, който иска, да излезе с нас на сцената.

-Кое е по-голямата ви болка – историята или фолклорът?

Историята, заради изопачаването и фолклорът, заради изместването му от песни, заимствувани от съседните страни. Напоследък се радвам, че много телевизии са осъзнали ролята си и показват чистия наш фолклор във всичките му форми и красота. И аз с това съм се заел – да разкривам истини и традиции.

ПОСТКОМУНИЗЪМ И СИНДИКАЛИЗЪМ

В началото на миналия век в България настъпва икономическо оживление и подем довели до индустриализация на страната и развитие на промишлеността. Възникват и се разрастват фабрики за производство на различни видове стоки. Създава се класата на дребната и средна буржоазия: занаятчии, фабриканти, банкери, земевладелци. Това влече след себе си появата и умножаването на работническа класа като необходима работна ръка в същите тези предприятия. С това си развитие страната повтаря станалото вече в други по-напреднали европейски страни. Подобно на тях, и у нас капитализмът се развива в доста неприветлив първоначален вид. Във времната на първоначално натрупване на капитала фабрикантите принуждават работниците си да работят в крайно неблагоприятни условия на труд и липса на каквото и да е трудово законодателство. Неограничен работен ден, ниски надници, животозастрашаващи производствени вредности, мизерни пенсии, никакви застраховки при професионални злополуки, недопустимо използване на детски труд, недопускане сдружения за професионална защита. Това са само част от тежките условия при които се трудят живеещите в зората на капитализма пролетарии в тогавашна България. Нищо ново под слънцето, защото подобни неща вече са съществували в напредналите индустриални държави като: Англия, Германия, Австрия и Франция. Ние просто сме следвали техния път на развитие забавен от петвековното турско робство.

Всяко нещо в живота обаче си има своето противодействие и в капиталистическата обществено икономическа система неговото име е СИНДИКАЛИЗЪМ.

Работниците в България по подобие на своите събратя по съдба в горезиброените европейски страни започват да се организират в професионални съюзи. След 1900 година започват да се създават синдикални съюзи на миньорите, печатарите, шивачите, кожаро-обущарите, металоработниците и прочие. Отначало те са разпокъсани, малобройни и слаби. Същевременно са и неориентирани за това какви средства да използват и каква да им бъде тактиката на поведение в кипежа на икономическото развитие и индустриализиране на страната.

В България по същото време намират благоприятна почва за покълване модерните за онова време леви, социалдемократически идеи идващи пак от Западна Европа. Роящите се социалдемократически партии виждат в работничеството естествен резервоар за набиране на симпатизанти и свои членове. И България не прави изключение от тази тенденция. Създадената Българска Социалдемократическа Партия претърпява сериозни трансформации при което от нея произлизат две партии. Едната на така наречените “широки” социалисти с умерени еволюционни разбирания за класите, класовите отношения и развитието на обществото. Втората партия е на “тесните” социалисти с марксистки разбирания за неизбежността от революционен сблъсък между работничеството и буржоазията в капиталистическото общество.

Професионалните съюзи в България още от създаването си са под двойното влияние на тези две партии. Въпросът пред синдикатите е бил какъв подход да възприемат в отношението си към буржоазията държаща в ръцете си средствата за производство. Ако би се придържали към философията на широките социалисти, то важни са: политическата неутралност, чисто професионалната борба чрез икономически средства, прокарането на реформи и стремеж към професионална квалификация. Като добавим към това още и влизане на синдикални лидери в парламента и борба с чисто парламентарни средства за създаване на модерно трудово законодателство става ясен инструментариума на “широките” социалисти. Всъщност водещата идея при тях е извоюването на система от закони, които успешно да защитават интересите на работниците.

Що се отнася до философията на “тесните” социалисти тук нещата изглеждат доста по-различно. Тяхното разбиране е за тясно обвързване на профсъюзите с тяхната именно партия,

явяваща се предтеча на българските комунисти. Подчиненост на синдикатите спрямо тази по същество марксистката партия, използването на политически средства, терор и всякакви въоръжени актове за пълно решаване проблемите на труда. Тоест в набора от инструменти има всичко: демонстрации, стачки, въстания, и даже войни прерастващи в демократични революции.

В България най-ярък представител на марксисткото разбиране за синдикатите като организация и дейност е небезизвестният Георги Димитров. Интересно е че, в началото на своята обществена кариера той се изявява именно като синдикалист организиращ българското работничество в професионални съюзи с успоредното им централизиране като мощно, национално, професионално движение. Така през 1904 година се създава ОБЩИЯ РАБОТНИЧЕСКИ СИНДИКАЛЕН СЪЮЗ, който той скоро оглавява. Така “чрез професионалните организации българската работническа класа ще може да събере разпръснатите си сили и да ги противопостави на блока на властващата и опозиционна буржоазия”- смятали тогавашните “тесняци”. Ако умерените социалдемократи обезличаваха профсъюзите с “беззъбото” си поведение и твърде “меки” синдикални действия в условията на брутален капитализъм, то крайните марксистки- социалисти ги вкарваха в коловоза на политическата борба и революционна анархия, което всъщност ги отдалечаваше от решаването на чисто икономически им и професионални проблеми. Може да се каже, че в годините на Европейските войни и разтърсващи национални катастрофи българските работници и в частност професионалните съюзи попадат в значителна степен под влиянието именно на Българската Работническа Социалдемократическа Партия /тесни социалисти/ с лидери Димитър Благоев и Георги Димитров. Това прави от синдикатите в страната “люпилня” на революционни елементи и действия, чийто плодове са въстанието през 1923 година, безчет малки и големи демонстрации, поразителна пропаганда сред войнишките маси и национален нихилизъм прикрит от лозунги за пролетарски интернационализъм. Неусетно синдикатите стават “маша” в ръцете на българските комунисти. Това беше и целта на Георги Димитров и съпартийците му, когато овладяват професионалното движение в България в началото на миналия век. В крайна сметка, българските комунисти успяха да превземат всички най-големи професионални съюзи и да ги въвлекат на своя страна в политическа борба за завземане на цялата политическа власт в държавата. До колко спечелиха от това самите работници показва последващия исторически ход на събитията.

След 10 ноември 1989 година в България започна процес на промяна на обществено икономическата система и превръщането и в такава от демократичен тип с всичките и присъщи елементи като многопартийност, разделение на властите, избираемост и мандатност, свобода на словото и печата, свобода на сдружения и пазарна икономика с възстановяване на частната собственост. На пръв поглед всичко наподобява западноевропейските страни и Съединените щати, но впечатлението е измамно и погрешно.

В България комунистите запазват властовите си позиции като трансформират предишната си неограничена политическа власт в икономическа и след това отново в политическа, но под прикритието на гореизброените елементи на демокрацията.

Къде се вмести в тази промяна **работничеството**? То, както и всички останали слоеве от обществото не остана незасегнато от големите промени в обществото. Работническата класа преживя и стана свидетел на фалити на заводи, приватизации на фабрики и цели отрасли, частична реституция на дребна и средна собственост и запазване на държавната собственост в други области. В крайна сметка и работниците безкрайно обедняха, както и всички други обикновени българи. Не, че при Тодор Живков са били някакви богаташи, но сега жизнения им стандарт просто се срива до нивото на оцеляването.

Добре познатите проблеми от зората на капитализма изплуваха отново в спиралата на историческото развитие. Отново работното време стана неограничено а **отпуска** и **почивни дни** станаха забранени думи. Заплащането на труда се сви до положение задоволяване само на същните жизнено необходими потребности за оцеляване, че и по-малко даже. Малцина от работещите могат да разчитат на уж гарантирано от работодателя здравно и пенсионно осигуряване. Професионалните вредности съпътстващи различни производства станаха ежедневие. Груби и цинични собственици на фирми не зачитащи никакви закони и морални норми се гаврят с младостта на нацията експлоатирайки българската младеж за жълти стотинки без право на глас в собствена защита. И над всичко това изпълзя и се разпростря една страховита **БЕЗРАБОТИЦА!**

И тук идва естествения въпрос, а кои сега са новите работодатели? Кои са тези настоящи собственици, фабриканти и директори на пръкналите се от бившата държавна собственост фирми и заводи? Къде се изчезнаха впрочем синдикатите от социалистическо време? Ние помним много

добре онова безбройно синдикално войнство, което паразитираше на гърба на работниците. Добре платени длъжности, чудесни бази за почивка, командировки, конференции, обучение и разбира се никаква дейност, защото те бяха всъщност казионни профсъюзи финансирани и поради туй зависими от Партията- Държава. Много и интересни въпроси, нали!

С огромно съжаление трябва да установим, че действащи, независими Синдикати в България понастоящем няма. Двете големи синдикални централи КНСБ и “Подкрепа” са загубили доверието на всички българи. Те не успяват да се преборят и защитят интересите на работниците и на другите съсловия. Получили от държавата движими и недвижими имоти, които им носят облаги главно чрез рентниерство тях хич не ги е грижа за подопечните им работници. Участващи под някаква форма в управителните бордове на предприятията, те стоят по-близо до работодателите, отколкото до работниците си. Оживление настъпва само, когато дойдат проверяващи от Европейския съюз, защото тогава трябва да се симулира профсъюзна дейност и тези “синдикати на повикване” развяват за малко байраците, пишат няколко гръмогласни декларации и правят рехави митинги в защита на това и онова.

Къде е Българската социалистическа партия като правопреемник на бившите комунисти да организира едно действащо, ефективно синдикално движение? Нали го има опита от по-далечното минало, когато “тесните” социалисти начело с Георги Димитров чудесно се справят с тази задача на своето време! Къде са техните профсъюзни кадри от социалистическия период, които със своята многобройност си съперничеха единствено с военните чиновници заляли страната като скакалци?

Социалистите са тук, но вече са от другата страна на барикадата, и не пеят “Марсилезата”, а песента “мъни...мъни” от мюзикъла “Кабаре”. Сега те са новите собственици, работодатели и така да се каже най-големите капиталисти. Заети са с първоначално натрупване на КАПИТАЛА и **синдикатите** въобще не ги интересуват. Даже, да си го кажем правичката, те много им пречат и ако не бяха тези глупави измишльотини на Европейския съюз, отдавна да са ги смачкали дори и в този им вид, но нейсе, ще го преглътнат и този хап на “Европата”, за където са се запътили като честни бизнесмени.

Бившите синдикалисти пък отдавна са захвърлили профсъюзните си одежди и също са се намърдали в разни директорски бордове или са създали собствени фирми. Тук е сега келепира, пък който иска да се занимава с истинска профсъюзна дейност може да заповяда, няма да му се пречи / до известна степен /. Даже не им трябва и чужд опит. Достатъчно е да си попрочетат партийните брошури от началото на миналия век за да видят как “Дядото”, Георги Кирков и Димитров са създавали и ръководели някогашните синдикати. Е нещата малко се различават. Тогава полицията е била само по митинги и демонстрации, пък сегашните мутри бият и когато леко повишиш глас за нещо да се защитиш. Това е то спираловидното историческо развитие, същото, само че на по-високо ниво.

Е, и каква надежда му остана на бедното българско работничество? Има ли излизане от това безизходно положение? Искане ми се да вярвам, че ще има успешно решение и то ще се осъществи въпреки нежеланието на новобогаташите, въпреки лицемерието на партийните лидери и въпреки високомерието на сегашните продажни синдикалисти. С влизането ни в Европейския Съюз празната “ниша” на нормалното профсъюзно движение може да бъде запълнена от филиали и клонове на Западноевропейски синдикални централи по браншовете, които ще започнат да си вършат у нас работата така, както го правят в европейските страни за където сме се запътили. Надявам се разбира се без познатия инструментариум от близкото минало като: въстания, войни и революции! Това вече сме го правили и резултата го видяхме и преживяхме – **незначително експериментално отклонение от коловоза на естествено развиващото се човешко общество.**

26.02.2006г
София

Д-р Валентин Янев

Вълшебната приказка – Великден 2006г.

Вълшебната приказка започна да се разказва преди 13 години, не усещайки, че ще се превърне в част от времето минаващо през реалността оставяйки вечна следа след разказването. Но внимавайте, тя е от приказките които нямат край.

Една случайна идея, леко минала през празничните улици на нашия малък град, събира няколко деца на най-великия християнски празник Великден, за да разберат кое от тях е с яйцето борак. Александър Димитров е имал честта да започне разказването на приказката превърнала се от една мигновена идея в традиция създавана години наред. В началото на приказката се обявява победителят и бива награден с едно шоколадово яйце. Малката група участници си дават обещанието догодина пак да се срещнат.

И така Великден след Великден, Великден след Великден – приказката започва да става все по-интересна и все повече деца имат желанието да я чуят. Но не само да я чуят а и да участват в нея.

За 13-ти пореден път дойде този весел празник донасяйки шарени яйца и желание всяко дете да има яйцето борак.

Към приказката вече години наред се присъединяват вълшебните феи в образа на Столична община София, Дупница, Перник, Благоевград, Раднево, Радомир, Кюстендил, Дулово, Скопие, Ниш, Княжевац, Зайчар, Нови Пазар, Сурдулица, Враня, Белград, Смедерево... вземайки активно участие в разказването ѝ. Тази година участваха и деца от гръцката малцинствена общност в Сърбия и Черна гора в Смедерево.

Над 640 деца усетиха тръпката от участието си във фестивала. За тях това не беше само радост от преживяването на нещо ново, фестивала протягаше криле върху които любовта и приятелството озаряваха всички. На фестивала не се радваха само малките деца. И възрастните бяха по-засмяни и изпълнени с чувство, че са част от нещо емоционално и велико – сближаване на деца, внушаване на чувството, че добротата успява да победи всичко и само мислейки позитивно и действайки под закрилата на любовта може да се случи невъзможното.

В петък вечер пристигат гостите от Сърбия и имат възможност да гледат страхотно представление на рап група от Дупница. Момчетата спират дъха на публиката със страхотните си изпълнения и тя ги залива с бурни аплодисменти.

Както и преди няколко години и тази година децата и техните ръководители пристигнаха на Рилския манастир, където вече ги чакаше групата от Босилеград. Там вече всички стават едно голямо семейство и носени от полъха на приятелството и детската радост се отправиха към Благоевград който ги приветства с едно прекрасно театрално представление и се постара денят да бъде прекаран пълноценно. След прекрасните мигове прекарани в Благоевград всички се запътват към Босилеград.

Съботната вечер показва, че макар и малък, Босилеград е с голямо сърце. Босилеградчани приютиха всички деца гости пристигнали за да вземат участие във фестивала. И както става в приказките, времето бързо минава. Идва денят на елиминациите. Фестивалът бе открит в неделя на Великден в училищния двор където се развяваха знамената на България, Македония, Гърция и Сърбия и Черна гора. За пръв път тази година фестивалът си имаше химн и знаме.

Децата с повече късмет продължиха напред а всички останали заместиха усещането за загуба с усещане за придобиване на нещо повече – приятелство.

Вечерта на този ден беше обогатена с културна програма организирана от страна на Столична община с участието на фолклорния ансамбъл “Средец”, балет “Криция” от София и поппевицата Десислава Георгиева. Залата на Културния дом беше малка да побере желаещите да се заредят с позитивни емоции. Но затова пък чрез КТ “Кодал” концерта беше предаван пряко и беше влязъл във всеки босилеградски дом.

След вълнуващата програма нестинарите в училищния двор предадоха силата си на всеки който беше свидетел на техния древен танц – с боси крака върху жарава и показаха, че силата на волята прави чудеса. След нестинарския танц небето над града се разцъфтя в тържествен фойерверк като наслада за очите на финала на тоя ден.

64-имата финалисти прекараха една нощ в неизвестност и с желанието за по-голям успех през следващия ден. Макар че победителят беше само един, на този фестивал нямаше загубили. Всеки получава, освен тениска, значка и сладкиши и моралната награда – участник на международен фестивал изпълнен с позитивна енергия и най-доброто послание, че децата са най-успешните министри и посланици на добрата воля и приятелство.

Победители на фестивала бяха Игор Иванов, Сашо Тодоров, Кристина Накова и Сърджан Миладинов. Наградите за най-оригинално и най-хубаво яйце отиват при Йорданка Воева и Иван

Йорданов от Раднево а главната награда на томболата печели Кристина Йовановска от Райчиловци. Купите и медалите им връчиха г-жа Григорова от Столичен общински съвет и г-н Първан Дангов, кмет на Дупница. Български национален комитет “Заедно за децата” и тази година обезпечи почивка за четиримата финалисти в някой елитен курорт.

Фестивалът с годините израства във все по-голям малчуган, а неговият закрилник КИЦ “Цариброд” в Босилеград показва невероятните си способности да бъде носител на едно такова мащабно детско културно мероприятие обединило в най-невинната си форма всички модерни идеи и стремежи на съвременния свят.

И още веднъж изключителни благодарности и признания на идейния творец Александър Димитров и екипа му които черпят енергия от голямата любов към децата и стремежа, както каза Иван Николов, “да превърнат Босилеград от зона на здрача в център на детската радост на Балканите”.

Признание и подкрепа от страна на организаторите на фестивала беше оказана от присъствието на трите основни национални медии “НОВА ТВ” (за втора поредна година), “Канал 1”, и “БТВ”. Благодарение на тях нашата вълшебна великденска приказка влезе в домовете на милиони зрители.

А всичко това нямаше да стане ако я нямаше подкрепата на Столичен общински съвет София, Министерството на икономиката и Министерството на културата на Република България, ТЕЦ “Марица изток” от Стара Загора, общините Босилеград, Пловдив, Банско, Плевен, Перник, Кюстендил и Дупница, “Княз Милош” от Аранджеловац, Босилеградското сдружение от Скопие, босилеградските бизнесмени, гражданите на Босилеград...

С това приключи тазгодишната вълшебна Великденска приказка. Приказка, която следващата година на Великден пак ще я разкажем...

Радица Димитрова

Битолския надпис на Иван Владислав

[+ В ГОДИНА 6523 ОТ СЪТВОРЕНИЕТО НА СВЕТА (= 1015 г.от н.е.) ВЪЗБОВНИ СЕ ТАЗИ КРЕПОСТ ЗИДЈАНА И ПРАВЕНА ОТ ЙОАН САМОДЪРЖЕЦ БЪЛГАРСК[И И С] ПОМОЩА И МОЛИТВИТЕ НА ПРЕСВЕТАТА ВЛАДИЧИЦА НАША БОГОРОДИЦА И ЗА [ЗАСТ]ЪПНИЧЕСТВОТО НА 12-ТЕ И НА ДВАМАТА ВЪРХОВНИ АПОСТОЛИ.

ТАЗИ КРЕПОСТ БЕ ПРАВЕНА [ЗА УБ]ЕЖИЩЕ И ЗА СПАСЕНИЕ И ЗА ЖИВОТА НА БЪЛГАРИТЕ. ЗАПОЧНАТА [БЕШЕ] КРЕПОСТТА [Б]И[Т]ОЛА ПРЕЗ М[ЕС]ЕЦ ОКТОМВРИ В 20 (ден), А СЕ ЗАВЪРШИ В КР[А]Я НА МЕСЕЦ.... И ТОЗИ ЙОАН БЕШЕ] БЪЛГАРИН ПО РОД, У[НУ]К [НА НИКОЛА И НА РИПСИМИЯ] БЛАГОВЕРНИТЕ, СИН НА АРОН, [БРАТ НА САМУИЛ, ЦАРЯ САМОД]ЪРЖАВЕН, КОИТО ДВАМА И РАЗБИХА [В ЩИПОН ГРЪЦКАТА ВОЙСКА НА ЦАР ВАСИЛ]ИЙ, КЪДЕТО БЕ ВЗЕТО ЗЛ[АТО]....А ТОЗИ В...ЦАР БЕ РА[ЗБИТ ОТ ЦЦАР ВАСИЛИЙ В] 6522 ГОДИНА ОТ СЪТВОРЕНИЕТО НА СВЕТА (= 1014 г.от н. Е.) [В КЛЮЧ И ПОЧИНА В КР]АЯ НА ЛЯТОТО.

Това е знаменитият Битолски надпис на Иван Владислав изписан на старобългарски с тогавашния правопис и с каменоделско издълбаване на буквите върху голяма мраморна плоча. Не всички думи се четат ясно, а има и нечетливи цели редове. Надписът е възстановен след цялостното изследване на един големия български професионалист Йордан Заимов. Взети са предвид всички езикови, палеографски и исторически съображения с които разполага съвременната наука.

Откъде иде този надпис и какво представлява той?

След турското нашествие на Балканите, са покорени всички населяващи го тогава балкански народи. Поробени са гърци, българи, сърби, хървати, власи и албанци. Турците събарят навсякъде крепостните стени на завладените градове. Там където е имало църкви върху основите им се издигнати джамии. Често пъти завоевателите използват останки от строителен материал на стени и сгради за да улеснят градежа на джамиите си. Така правят и в превзетия от тях град Битола в далечната 1522 година. Взимайки камъни и плочи от останките на разрушената крепост те вдигат голямата Чауш джамия. След близо 400 години робство българите по тези земи доживяват да се видят свободни. През 1912 година турците напускат града и джамията заглъхва. След още

четиридесетина години, през 1956 година полусрутената Чауш джамия е съборена за да се открие терен за ново строителство. И точно тогава бива открита тази знаменателна мраморна плоча на която е издълбан горния надпис. Историята просто нахлува в настоящето ни без да се съобразява с политика, интереси и фалшификации. Но да разлистим нейните страници.

В далечната 971 година византийския император Йоан Цимисхий успява да завоюва източните български земи и крепостите намиращи се в тях, включително и тогавашната българска столица – Преслав. Западните български земи остават непокорени и там се утвърждава като най-могъщ български владетел Комит Никола. Той удържа византийския натиск и управлява западните и югозападни български земи заедно с четиримата си сина: Давид, Арон, Мойсей и Самуил. В непрекъснатите битки с византийците скоро загиват двама от тях. Давид е убит близо до Костур и Преспа, а Мойсей загива при обсадата на Сяр. В Константинопол при заговор бива убит императора и на негово място се възцарява Василий II, наречен по-късно Българоубиец. Той продължава упорито и методично борбата за завладяване на всички български земи. Насреща си има войската на двамата братя Арон и Самуил. В продължение на десетилетия битките се водят с променлив успех за едната и другата страна. Виждайки невъзможността да преодолее с оръжие българската съпротива, Василий II Българоубиец пуска в ход дипломатическите интриги и клевети. Чрез тях той успява да породи съперничество и вражда между двамата братя за това, кой от тях има право да унаследи царския трон. В разразилата се междусобица Арон и цялото му семейство биват избити. Няма проща дори за царски син, когато същия е бил готов за измяна и провеждане на византийска политика в държавата. Единствен жив остава само синът му Иван Владислав, пожален от Самуил заради застъпничеството от страна на собствения му син Гаврил Радомир.

Самуил се оказва костелив орех за Византия. Освен че воюва успешно срещу византийските войски, успява да разшири влиянието си на запад към Адриатическо море подчинявайки даже сръбския княз Иван Владимир. Столица на Западна България става Охрид. Идва обаче трагичната 1014 година, когато Самуил губи важно сражение при планината Беласица и византийците пленяват там 14 000 негови войници. Следва една дивашка разправа с тях, като всичките те биват ослепени и пуснати да се върнат така в Охрид. Цар Самуил умира не издържайки на ужасната гледка. Хиляди слепи, осакатени и уморени до смърт войни се низжат денонощия пред очите му! Така царския жезъл минава в ръцете на сина му Гаврил Радомир. Радостта на Василий II при вестта за смъртта на Самуил е прибързана, защото България продължава да се съпротивлява упорито. Самуиловият син се бие за всяка крепост и за всяка педя земя в Македония. След една година царуване се случва нещастие. По време на лов, неговия братовчед Иван Владислав (същият, който той спасява от сигурна гибел) го убива. Нарочно или случайно, историята не разкрива това. Потайност и загадъчност покриват това нещастие с трагичен завършек. И ето, че идва ред на Иван Владислав да поеме в ръцете си българската корона в тези тежки и съдбовни за България години. Дошъл по един или друг начин на престола, Иван Владислав продължава борбата срещу византийците на живот и смърт, с всички сили и всякакви средства.

Въпреки геройската съпротива, която получава в западните български земи, Василий II Българоубиец бавно и неотклонно смазва българската съпротива и завладява крепост след крепост. Пада в ръцете му и българската столица Охрид. Българския цар пренася столицата си в Битоля и продължава борбата за съхраняване на държавата. Помагат му и други непримирими български феодали като Ивац, който воюва успешно срещу византийския военнопочалник Гонициат, а Кракра Пернишки отбил успешно войските на самия император. Все пак силите са неравностойни и градовете рухват един след друг. В това време Иван Владислав обсажда крепостта Драч в опит да си я отвоюва от Византия, но тук намира смъртта си. Така опитът му да се закрепни в тези западни земи докато събере сили по нататък за отвоюване на завладените източни територии не сполучва. Съдбата решава друго. Настъпва краят на Първото Българско Царство. Това е началото на 150 годишното византийско робство.

Остава обаче надписът на българския самодържец Иван Владислав.

Именно в Битоля пренася той българската столица след превземането на Охрид от византийците. Съдържанието му сочи, че на 20-ти ден в месец октомври 1015 година след възцаряването му започва обновяване на крепостните стени на Битола, за да се превърне той за дълго време в непревземаема крепост на българщината. Надписът на мраморния камък потвърждава, че в тази македонска земя продължава да съществува България на Аспарух, Крум, Борис и Симеон Велики.

Новата столица трябвало да стане убежище и място за спасение живота на българите, както сочи надписът. Тази мраморна плоча, стояла на стените на Битолската крепост и оцеляла по някакво чудо след 1000 години на забвение, има изключително голяма историческа стойност. Чрез нея категорично се доказва съществуването на българска държавност в земите на Македония. В този древен старобългарски надписан паметник на кирилица, с 60 думи на 12 реда е увековечен последния български владетел бранил народа си от византийските завоеватели.

И нека днешните потомци на Самуиловите българи познават историята си, защото ние няма да се унижаваме да ги молим всекидневно и всекичасно да се осъзнаят като българи. Сега те имат неотменимото демократично право да се обявяват и като сърби или пък елини (потомци на Александър Македонски) а даже и албанци (това много скоро, може да им се наложи).

Нямат право само на едно – да фалшифицират историята си, колкото и да не им се харесва тя. Народ който не знае своята история няма да има и свое бъдеще!!!

(По материали на Йордан Заимов и Василка Тъпкова – Заимова
“БЪЛГАРИН РОДОМ”)

Д-р Валентин Янев

130 години от саможертвата на въстаниците довела до политическа победа над Османската империя

Българските революционери, подготвили и осъществили Априлското въстание през пролетта на 1876 г. са си давали ясна сметка, че не разполагат с достатъчно сили и възможности да извоюват победа над огромната Османска империя. При започналото през лятото на 1875г. въстание в Босна и Херцеговина, Източния въпрос е поставен на дневен ред и българите трябва да поставят пред великите сили и въпросът за освобождението на България. Христо Ботев призовава за „революция народна, незабавна, отчаяна”, защото българите могат да бъдат „забравени при решението на Източния въпрос”. На знамената на въстаналите българи от Стара планина до Малешево пише „Свобода или смърт” и смисълът е точно в саможертвата на борците за свобода, в неравната битка с империята. Апостолът на Копривщица, Тодор Каблешков, който слага началото на въстанието на **20 април 1876 година** казва: „*Не в куриума на кремъклийката се надявах, а в гърмежът ѝ, който трябваше да стигне до ушите на Европа, на братска Русия*”. Водачът на габровските въстаници Цанко Дюстабанов заявява на изправилите го на съд палачи: „*Аз зная много добре, че царството ви е голямо, че силата, войската и оръжието са във ваши ръце, че със сила не ще ви надвием, ала зная още, че вие сте варвари и тирани, че заради въстанието ще се нахвърлите върху невинни и мирни жители... Нашата цел не е била да ви надвием със сила, а само да ви предизвикаме да направите зверствата, които вече премного направихте и благодарение на които се компроментирахте пред целия образован свят. Тази наша цел е постигната. И тъй, ние ви победихме!*”

От военна гледна точка въстанието завършва с погром, но постига търсения политически резултат. В целия свят, но преди всичко в Европа саможертвата на българите предизвиква възхищение, респект и съчувствие, а действията на палачите порицание. В дипломатическите канцеларии на великите сили още през 1875 г. настъпва сериозно раздвижване относно търсенето на решение на Източния въпрос, заинтересовани политически фактори засилват ефекта. През 1876 г., с Априлското въстание, категорично се поставя българския въпрос. И след дадените жертви българското общество не се отказва от своите цели. Българският революционен централен комитет в Букурещ е разпуснат и учредено Българско централно благотворително общество (БЦБО). От името на БЦБО, Стефан Стамболов пише във вестник „Нова България”: ”Когато Европа говори за нас, когато едни от политиките мислят, че трябва да ни дадат реформи, други – административни автономии, трети – политически, а други намират, че нам нищо не трябва да се дава, че ние и така сме добре под дебелата сянка, **потребно е и ние да си издигнем гласа и да кажем пред цял свят**

какво искаме и за какво беше пролята юнашка и невинна кръв. Ние българите, длъжни сме гръмка да заявим пред света, че не можем да се задоволим с разни полумерки, че ние искаме пълна независимост, за да можем и ние, като другите народи да живеем човешки живот и да се развиваме”.

На Цариградската посланическа конференция през декември 1876 г. българският въпрос заема централно място пред великите сили. Постигнат е компромис между Великобритания и Русия, подкрепен от останалите – на българите да се даде автономия, но да бъдат създадени две автономни български области, които да обхващат Мизия, Тракия, Македония и Добруджа, тоест диоцеза на българската Екзархия.

Османската империя не изпълнява това решение на Цариградската конференция и дава повод на Руската империя да започне война за освобождение на християните, за възстановяване на влиянието си на Балканите. В резултат на поредната Руско-турска война е възстановена българската държавност, а Сърбия, Гърция и Румъния стават независими държави. От саможертвата на българите Османското владичество на Балканите понася сериозно политическо и военно поражение, а за балканските народи започва нов исторически период. Подвигът на героите от бунтовната пролет на 1876 г. заслужава дълбоко преклонение.

Йордан Колев

Междусъюзническата война – 1913г.в Босилеградско

В памет на загиналите през 1913г. воители от V армия и на включените в нея I, II и III бригада на V Дунавска дивизия.

Аначко Арсов Неделков е роден 1927г. в село Средорек Кюстендилско. Учи в родното си село, в Трекляно и София. Работи и се пенсионира като директор на “Тютюнева промишленост” в Кюстендил. Първата му книга “Краище” излиза през 1999г.

Причините за избухването на Междусъюзническата война могат да се сведат до три: Интересите на тогавашните военни блокове в Европа по отношение на Балканите, вероломството на съюзниците – Сърбия, Гърция, Румъния и Турция и грешките на българските правителства.

На 13 март 1912 година е бил подписан сръбско-българския съюзен договор с който България и Сърбия си гарантират независимостта и целостта на териториите и си обещават взаимопомощ в случай на нападение от трета страна. На 12 май същата година този договор е допълнен с военна конвенция с цел освобождаване на Македония от Турция и нейната подялба. За “спорната зона” е било предвидено да арбитражира руският император. Паралелно с това са проведени и гръцко-българските преговори приключили с военна конвенция. Така е създаден Балканският съюз и през октомври 1912 година Черна гора, България, Гърция и Сърбия обявяват война на Турция. На 28 май 1913 година е сключен мирният договор с Турция довел до освобождаването на Македония. България поема главната тежест на войната свързана с материални и човешки загуби: 83 000 убити срещу 52 хиляди на останалите съюзници. На 13 май 1913 година сръбските и гръцките войски погават подписаните договори и се обръщат срещу българската армия с цел да изтласкат българското присъствие от Македония. Българските правителства не успяват да придобият на своя страна руският арбитраж.

Така избухва Междусъюзническата война между България от една страна и Сърбия, Гърция и Румъния от друга, приключила с първата българска национална катастрофа. До известна степен тази война е насърчавана и от великите сили които виждат опасност за своите интереси от Балканския съюз.

По разбираеми причини, досега само посветените знаеха, че на територията на Босилеградско през лятото на 1913г., от 28 юни до 18 юли са водени 20-дневни жестоки боеве между части от българската и сръбската армия. Бойните действия се провеждат в четириъгълника Църноок – с. Извор – Милевска планина – връх Кървав камък – връх Букова глава до връх Патарица. IV българска дивизия изтласква сръбските дружини от селата Горно и Долно Тлъмино, Ярешник, Назърица, Доганица, Църноошица и планинските възвишения Големи връх, Доганичка планина, Църноок и Дукатска планина. Следващите боеве се водят на Рудината – възвишение което започва от с. Долно Уйно и завършва при село Извор където се снишава при местността “Славчето”, а успоредно с това се водят боеве около Босилеград от височините Мала планина, Гложка планина, връх Мечит пренасяйки се постепенно към върховете Св. Илия, Милевска планина, Царица, Острика, Кървав камък, Божичките височини и по старата граница по върховете Букова Глава, Бесна кобила, Големи и Мали Стрешер и планина Уши.

Някои автори смятат, че българското командване е направило грешка не взимайки предвид предложението на генерал Грънчаров командващ XII дивизия който предлагал в Босилеград да бъде изпратен 63-ти полк който е бил на бивак край с. Извор, Радомирско. Това невнимание е било използвано от сърбите които на 27 юни навлизат в Босилеград и изненадващо нападат пристигналите предната вечер части на 2-ри ескадрон от VI конен полк в състав 16 офицери и 302-ма войници. Полкът е бил разквартируван в ливадите край пътя към с. Извор, а войниците и офицерите в близките къщи. В града е имало и малка застава командвана от поручик Петров. Направени са пропуски в охраната на ескадроните и през нощта на 27 юли в Босилеград навлизат части от Десети сръбски полк командван от полковник Милован Плазина дори без да знае, че там има българска войска. Това научава в града и решава веднага да нападе конните ескадрони.

Сърбите пленяват и убиват офицерите Тонев, Минков, Стефанов и Контев. Преостаналите български офицери се съвземат и тъй като вече няма време за оседлаване на конете се хвърлят в атака срещу сърбите които отстъпват и се позиционират на околните възвишения. Оставени на произвол, и подплашени от гърмежите, конете се разбягват към селата Белут и Райчиловци. До вечерта на другия ден частите от трети ескадрон заемат позиции на височините в селата Райчиловци и Ресен.

Ротмистър Веселинов успява да се пробие до командващия на Пета армия едвам на сутринта на 28 юни и да донесе за нападението на сърбите. Командващия издава съответните нареждания и към Босилеград от различни посоки се насочват пехотни и конни части с артилерийна подкрепа които в продължение на следващите дващестина дни водят жестоки боеве за изгонването на сърбите приключили с освобождаване на Босилеградско, но и със свидни жертви от българска страна.

На 28-29 юни сръбските части са позиционирани във фронт от с. Райчиловци и височините към Белут, Рудината, с. Извор и с. Груинци.

На 29 юни в село Долна Любата (Големи дол) пристигат две дружини от 72 български полк и една скорострелна артилерийска батарея под командването на полковник Тричков, която се насочва към възвишенията над село Райчиловци. След разузнаване, артилерийската бригада открива огън по сръбските позиции над село Райчиловци и по бивака в село Паралово принуждавайки ги да се разбягат към Босилеград. Сутринта на 30 юни ген-майор Тошев се приближава към Горни Кортен и махала Бубраница като взема под свое командване 72 пехотна рота и нескорострелната батарея разположени на височината Драйна глава в село Ресен, която води бой срещу сръбските позиции разположени на Рудината, в село Белут, Извор и Груинци. Главната сръбска артилерийска част е край Милевци откъдето стрелят срещу българската батарея на Драйна глава и на връх Опалица. Боят продължава до вечерта и българските дружини остават да ноцуват на заетите позиции край село Белут и Славчето.

На 1 юли полковник Софрониев с дружините на 72 пехотен полк се приближава на 1800 – 2000 крачки до сръбските позиции в село Милевци и връх Свети Илия. Същевременно батареята на поручик Шипков заема позиция на Гложка планина и започва силен артилерийски обстрел по сръбските позиции. Същевременно други български военни части завземат позиции северозападно от Киселица. Артилерията се изнася при махала Сушица “Кобилска чука” откъдето обстрелва противника на височините в Груинци. Следобед в Извор пристига и 2/46 дружина която при слизането от Рудината понася значителни загуби от сръбската артилерия разположена на връх Свети Илия край Милевци. Два часа по-късно пристига и 4/18 дружина с един картечен взвод и 4/46 дружина на позициите в Белут.

Поради големите рискове българското командване решава да заобиколи левия фланг като същевременно заобикаля Милевска планина и от дясно. Подполковник Петков тръгва откъм село Метохия и се установява на връх Чука северно от Побиен камък.

От всичките тези части се оформя Босилеградски отряд командван от полковник Софрониев със задача да изгони сърбите навлезли в Босилеградско.

Събитията на 2 юли са по-трагични. Атаката на всички дружини започва в 4 часа след пладне. Сръбската артилерия обстрелва българските позиции със силен и точен огън и българските батареи са принудени да се изнесат напред. Дружините на 18 и 46 полк се приближават на 1200 метра до сръбските позиции в Груинци и спират. Подполковник Петков пристига откъм с. Метохия и иска артилерийска подкрепа и отстъпва. Лявата колона настъпва към Св. Илия и сърбите отстъпват.

На 3 юли започва атаката на Милевска планина. Българските вериги навлизат в опразнените сръбски окопи. Но сръбските резерви тръгват в контраатака снемайки главните резерви откъм село Груинци и боят се усилюва. Българските части са принудени отново да се изтеглят към село Извор понасяйки големи загуби и изчаквайки допълнителни подкрепления. Не са малко и сръбските загуби. След сражението сръбски майки са търсили децата си проклинайки “Славичко поле” т.е. Славчето.

На 4 юли командването на IV българска армия съсредоточава още подкрепления и прегрупира българските позиции и прави ново разузнаване. На 5 юли командващия на V армия дава заповед всички части да тръгнат в настъпление обикаляйки сръбските позиции откъм Любатска река и връх Дукат настъпвайки по посока Панчин гроб – Букова глава за да се свърже с Трънския отряд. Времето е лошо, вали дъжд и околните баири са притиснати с мъгла.

Решителното настъпление започва на 7 юли. След доста сериозен бой сърбите отстъпват от Милевска планина и се изнасят към връх Царица. Българските дружини атакуват връх Кървав камък и сърбите отстъпват през връх Плоча и Швейна чука за Цветков гроб където се спират и окопават. Българските войски настъпват с намерение да заемат връх Цветков гроб. Сръбските войски обаче отстъпват преди това напускайки Босилеградско.

На 10 юли се водят боеве при Панчин гроб и сръбските войски след упорита съпротива напускат Босилеградско, но продължават боевете до 18 юли когато в Букурещ се постига споразумение за примирие.

В днешно време се поставя въпроса за изчезналите войнишки гробове от това време пръснати из Босилеградско и Кюстендилско. Във военния архив във Велико Търново са останали записки за тях. През почти деветте десетилетия сръбско присъствие в Босилеградско са изчезнали всички белези на войнишките гробове от 1913г. Обаче архивите говорят следното: в Босилеград – 4, с. Белут – 10, Бистър – 1, Бобешино – 5, Божица – 7, Голеш – 12, Караманица – 1, Цветков гроб – 60, Царица – 25, Църнок - 1, Мала Църцория - 7, Дукат – 17, Жеравино – 41, Извор – 23, Паралово – 1, Плоча – 5, Тлъмино – 5, Топли дол – 5 гроба. Повечето загинали войници са били погребани в братски могили. За повечето от тях на територията на Босилеградско – няма никакъв паметник. В интерес

на истината няма ги гробовете и на загиналите сръбски войници. До преди трийсетина години в босилеградските гробища са съществували паметниците на тримата убити български офицери. След това са били изровени и на тяхно място е погребан един известен комунистически великодостоиник от близко минало. Има запазени спомени за погребани вългарски войници в изворските гробища. Тук-таме има предания които все повече избледняват с обезлюдването на босилеградско.

(Извадки от книгата “Междусъюзническата война – 1913г. в Кюстендилско и Босилеградско” – Аначко Арсов Неделков, 2005г.)

Героят от село Долна Лисина

Едва ли някой може да се досети за кого ще стане дума в следващите няколко реда. Той е съвсем малко познат на съвременниците си, поради характера на действията в които се включва, а оттам съвсем малко са писмените и споменните свидетелства оставени от и за този млад български патриот. А е един от първите борци на българското национално дело в Западните покрайнини, след оковането им в тежките сръбски окови.

Името на този изключителен българин е Захари Янакиев. В литературата е останал само с тези две имена – собственото и другото не е ясно, дали е бащино или фамилно. Родното място е с. Долна Лисина, Босилеградско, а година на раждане 1906. Значи преди 100 години. И нищо повече. Никакъв знак за имената, занятието и социалното положение на родителите. Не се знае как и къде преминават детските години на малкия Захари, нито къде учи и какво образование придобива. Важни са тези подробности за по-нататъшната житейска съдба на човека, защото в семейната среда и училището расте и се развива всеки индивид като физика, интелект и дух. Вероятно родителите са обикновени земеделски труженици, но здрави и духовно чисти българи. Безспорно е едно, откърмен е под ведрото българско небе, сред дивната природа на Босилеградския край, гален от светлото слънце на свободната българска земя. Уви за кратко!

Още невръстно дете, Захари е видял злодеянията на сръбските нашественици през юни-юли 1913г. и бягството им, където по долища и чукари не малко от тях оставят кости и заграбената плячка, сразени от български куршум. Свидетел е също на пожарищата, пепелищата и убийствата из Босилеградско от четата на сръбския поручик Коста Йованович (Печанац). Тогава и в неговото родно село са изгорени жилищни сгради. Тези неотрадни събития оставят незаличими следи в крехката млада душа и са пръвите уроци по любов и омраза. Любов към род и родина и омраза към чуждоземния нашественик по-сетнешен поробител. Затова не е чудно, че Захари Янакиев още твърде млад се включва в редовете на Вътрешната западнокрайнинска революционна организация (ВЗРО) “Въртоп”. В нея той се проявява като защитник на българщината с оръжие в ръка.

За засилване на въоръжената борба в поробените западни български краища се установява трайно сътрудничество между ВЗРО и Вътрешната македонска революционна организация (ВМРО). В Босилеградско и около него е изпратена от ВМРО чета с войвода Ефтим Георгиев Ташов (Полски), роден в с. Нивичани, Кочанско и помощник Георги Йосифов Спанчевски от кочанското село Спанчево. И двамата загиват в определения им район на дейност. Та в тази чета се включва Захари Янакиев. Участва в атентата при Вранска баня. Като смел и самоотвержен боец се проявява в епичното сражение на четата при връх “Бесна Кобила”. Наличните източници не разкриват кога точно пушечни запове и бомбени трясци огласят най-високия връх Кюстендилско крайще. Вероятно сражението е в първата половина на 1931г. Макар и тежко ранен Захари продължава да се сражава до загубване на съзнание и едва тогава е заловен от сръбските потераджии. Откаран е в Белград и лекуван в тамошна болница. Излекуван е и подложен на нечовешки инквизиции в леговището на сръбската тайна полиция “Главняча”. Никакви свирепства и действия на денационализаторите не сломяват волята и духа на младия българин. Изправен е пред съд. Държи се достойно и гордо. Осъден е на смърт чрез обесване. Първоначалното нареждане е публично изпълнение на присъдата в Босилеград за назидание и сплашване на населението. Научавайки това ръководството и водачите на ВЗРО “Въртоп” планират освобождаване при докарването му в родния

край. Предвижданото освобождаване е надушено от сръбската тайна полиция и замисля се проваля. Присъдата е изпълнена в Белград. На 26 януари 1932г. го отвеждат до бесилото. Преди да увисне на въжето Захариев се обръща към инквизиторите с думите: “Да живее България, прощавай роден край, за теб умирам!” Увисва на грозното бесило едва 26 годишен и става безсмъртен. Затова Милан Топлодолски, един от ръководните дейци на ВЗРО “Въртоп, го нарича “Западнокрайнинският Левски”. Подобно на великия апостол и той намира смъртта си на бесилката, макар в друго, но не по-малко жестоко време, при друг но не по-малко брутален и нечовечен поробител.

Поклон и вечна слава на теб, борецо за честта и свободата българска!

Тодор Димитров

“Българио, не ще те забравим!”

Из живота и делото на Добри Данев Манасиев

Настоящите редове не са самоцелно задоволяване на читателско любопитство към личността и делото на този пламенен родолюбец, а истинска потребност и морален дълг да проследим един житейски път, по който патриотизмът, високата обществена активност и ярко изразената гражданска позиция вървят ръка за ръка.

Роден е в гр. Щип, в семейството на Дане Манасиев и Ката Данева, което в първите години след Освобождението се преселва в гр. Кюстендил. Окръжния град в тези години се превръща в притегателен център за част от прииждащите хиляди българи от останалата под турско робство Македония, търсейки физическо и духовно оцеляване в свободната част на родината.

Рождената година на Добри Манасиев Данев не е точно установена. В съхранявания в държавен архив – Кюстендил спомен на неговия внук Стефан Любенов Данев, е посочена годината 1873. Главните списъци на Държавното, педагогическо, трикласно и образцово училище – Кюстендил, което Данев завършва през 1892г., са категорични само по отношение на датата и месеца – 2 август. Що се отнася до годината, откриваме две вариации за началото на неговия жизнен път – 1874 и 1875. От тях научаваме следните подробности: През 1886 – 1887 учебна година, за пръв път се появяват сведения за него. Тогава е приет за редовен ученик в посоченото училище. Баща му е казанджия в Кюстендил. В графата народност е записан българин с източноправославно вероизповедание. В Кюстендил учи на бащини разноски и плаща училищна такса, показателно, че родителите имат средства за издръжка на сина си. Завършва основното образование с примерно поведение и много добър успех по задължителните тогава общообразователни предмети: Закон Божий, Български език, Всеобща история, Геометрия, Краснопис, География и т.н. Сведенията в главните списъци за следващите години учебни години, вече като ученик в педагогически курс, се повтарят, с изключение на броя предмети, увеличен с изучаването на Френски и Руски езици, Педагогика, Икономия и др. Престава да плаща училищна такса, вероятно поради влошеното материално положение в семейството.

След завършване на средното си образование, учителства, най-напред в с. Ново село, Видинско, а сетне между 1894-1896г., в прогимназията в Босилеград и село Гложие. По това време той свързва живота си с близка роднина на поета Емануил Попдимитров. Вероятно в тези години трябва да търсим неговото включване в редовете на Вътрешната Македоно-Одринска революционна организация. Няма достатъчно данни за живота и дейността му до Балканските войни, в които участва като доброволец в състава на 13-ти

пехотен Рилски полк. По време на Първата световна война е адютант на дружина към 14-ти Македонски полк.

След демобилизацията, около една година е околийски училищен инспектор в Босилеград. През периода 1 септември – 1 декември 1919г., учителства в местната прогимназия, а след това е назначен за секретар в Кюстендилската окръжна училищна инспекция – длъжност, която изпълнява до началото на септември 1920г. Оттогава до сръбската окупация на Покраинината е директор на Босилеградската прогимназия.

В следващите години той е председател на подофицерското дружество в гр. Кюстендил и е сред основателите на масонската ложа “Македония” в града (1926). През 1927г. е избран за народен представител от Петрички окръг в “Македонската парламентарна група” в XXII Обикновено Народно събрание (1927 – 1931). Известно време е председател на Тютюневия синдикат в Кюстендил, а през 1934г. е назначен за помощник-директор на Съюза на българските земеделски кооперации.

Умира през 1947г. в Кюстендил.

Макар и родом от Щип, в паметта на поколенията този забележителен патриот ще остане един от най-ярките радатели на българщината в Босилеградския край, на който посвещава голяма част от своя живот и дейност. Нему историческата съдба отрежда да бъде свидетел на драматични и съдбоносни моменти от недалечното минало на това късче българска земя, изживени, изстрадани и описани от него с прочувствени слова в летописната книга на Босилеградската прогимназия.

Страниците на този изключително ценен по своето съдържание документ разкриват пред очите на всеки читател болката и отчаянието у местните българи при вестта за решенията, взети за мирната конференция в Париж. Според тях, победената в Първата световна война България е осъдена да отстъпи на новосъздаденото Кралство на сърби, хървати и словенци територии от западните български краища. “На 21. IX. 1919г. (“Мала Богородица”), на личния ден за Краището и Босилеград – тогава става голям “събор” и в последното село – дойде първата вест (по неофициален път), че цялото Краище на запад от с. Извор се дава на Сърбия... Подир 1-2 дни тя се подкрепи и от властите... Съобщиха ни по телеграма от София подробности; нашата делегация по мирните преговори бе в Русе и бе казала... Страшни, дни... Тоя добър, прост, наивен народ и неговата изхабена интелигенция не повярваха... Тревога, умиление, страх... Хаос политически, стопански, душевен... Всичко рухна... И всички почнаха да стягат коли и багажи... Недоверие у всички...”

Отчитайки слуховете като предвестник на предстоящата трагедия, Добри Данев заедно с Тодор Захариев предприемат обиколка сред всички тамошни села, за да успокоят населението и да го предвардят от паника: “...О, тъжна обиколка! О, хубави наши планини!... Какви трябваше да бъдат сърцата ни, когато по тия изумрудени валози ни срещаха другари – войници и ни питаха: - Къде е България г-н инспекторе? – Какво стана с нас? – Къде сме ние?... Върнахме се през Милевската планина... В Босилеград сякаш бе минал ураган... Всичко обърнато, разпиляно, прибрано в сандъци... Почнаха нощя да скърцат натоварени коли, да се движат мъждиви фенерчета и да се меркат край тях забрадени женски фигури с широко отворени очи и навъсени, ръмжащи мъжки фигури... Децата, милите деца, които не искаха да бъдат сърби, които бяха толкова изстрадали, бяха най-много за окайване... Обути в цървулки, те чакаха да им кажат: - бягайте; чакаха и недоумяваха...”

Решенията на конференцията в Париж слагат началото на мирно протестно движение на населението от западните български краища. Сред най-дейните участници в протестите в Босилеградско срещу евентуалната сръбска окупация на Покраинината е Добри Данев. Изпратени са телеграми, писма, апели от местното население до представители на Великите сили, до български държавници и общественици, от които проличава неизмеримото желание да останат в границите на своето отечество.

Тези, обречени на неуспех инициативи са съпроводени от потоци бежанци, които напускат родните огнища и търсят подслон и утеха в родината. "...Босилеград се изпразни... Почнаха да вият кучета по запустелите му улички, край изгорелите основи на рухналите къщи..." тъжно отбелязва Добри Данев.

С подписването на несправедливия и унизителен договор от Ньой на 27 ноември 1919г., дългогодишните сръбски опити за откъсването на западните български краища се увенчават с успех. Към териториите на Кралството на сърбите, хърватите и словенците са присъединени части от Кулско, Трънско, Цариградско и Босилеградско, като границата е преместена на изток в територията на България. "За гавра, или за да продължат агонията ни сърбите не окупираха тогава нашите места. Почнаха да се връщат бежанците; бе зима, а пътищата бяха задръстени от коли, багажи, храни, сено, добитък; деца измряха по долините... Може би, победителите с пъклен умисъл чакаха да им дадем повод да нахълтат по-дълбоко..."

Преждевременната сръбска окупация на Покрайнината през ноември 1920г., преди международната разграничителна комисия да определи границите, бележи трагичния край на тази тягостна еволюция. "Ношта срещу 7. XI. Последна нощ... По-страшна от последната Помпейска нощ... Ходих до зори: съветвах, упътвах, прощавах се... Търсих човечи... Исках да предупредя всички, да ги подканя за тръгване... В зори тръгнах с една раница и две-три дренови пръчки, отсечени за спомен от "осоето" и с чужди обувки... Не плаках за хората и пред тях, но за реката, за тополите, за меките и чудните овощни градини – горчиви сълзи пролях в тъмната и студена утрин... Разбойници ли сме та бегаме така от мили стрехи... Осъмнахме към с. Ресен; последно "сбогом" на краището, което очертаваше своите проломи и зъбери през мъглата... Босилеграде-е-е, сбогом... На обед (7.XI.) бех в с. Долно Уйно; бе задушница, а в Босилеград беха сърбите... Страшната задушница на Босилеград – 7. XI. 1920 година!" с чувство на безгранична скръб разказва Данев за последните часове от пребиваването си в Босилеград.

"Българю, не ще те забравим", отекват патетичните слова на онези сънародници, принудени от историческите обстоятелства да живеят в нечовешкото бреме на един жесток терористичен и асимилационен режим, стаили дълбоко в себе си надеждата за по-достоеен живот.

Костадин Николов

Яким Димитров или "Яким качаро" от село Бресница

По времето на царуването на цар Фердинанд много хора от Босилеградско намират работа в негова близост. Един от най-близките и най-доверчивите му хора е бил Яким Димитров от село Бресница. Водил е протоколите на царя. Някъде около 1907 година принц Кирил се къпал и почнал да се дави в един басейн. Яким скочил и го спасил от смърт. От тогава станал личен приятел на царското семейство. Когато съпругата на Яким, Елена, която иначе е от село Лисина се разболяла, била закарана в София и цар Фердинанд изпратил лично царицата Елеонора да я посети която й дала картичка със своята снимка.

През Балканската и Първата световна война Яким Димитров, "Яким Качаро" както му викали всички, в бовете със сърбите заробил някакво младо сръбско войниче и го пуснал да си върви. Когато сложили Ньойската граница на 8 ноември 1920 година, Яким се завърнал в родното си село и започнал да се занимава с качарския си занаят. При едно пътуване до Враня той се срещнал с някогашния си сръбски пленник. Междувременно, той станал началник на лесовъдната управа във Враня и назначил Яким за лесовъд.

Според разказите на стари хора за спасението на принц Кирил цар Фердинанд наградил Яким с един парцел в квартал "Лозенец" в София.

Денчо Митов

Важни годишнини

Отново в отечеството

65 г. от освобождението на Западните покрайнини

В началото на 1941 г. настъпват съществени промени в геополитическата обстановка на Балканите. Италианската армия отстъпва под гръцки натиск и е заплашена с изтласкване от Албания. Германското политическо ръководство, което планира нападение срещу Съветския съюз, се опитва да осигури своя фланг чрез присъединяване на балканските държави към Тристранния пакт. Последователно са подписани договори с България (1 март 1941 г.) и Югославия (25 март 1941 г.) и е подготвена военна операция срещу Гърция. Превратът на ген. Симович нарежда Югославия отново сред враговете на Райха, но за кратко време и срещу тази държава е подготвена военна офанзива. На 6 април 1941 г. немските войски настъпват на гръцка и югославска държавна територия и бързо унищожават противостоящите армии, превземат стратегическите центрове и принуждават двете правителства да капитулират. Пред победителите стои въпросът за уреждане на ново териториално статукво на полуострова.

Победена в Първата световна война, България е заставена да подпише Ньойския мирен договор и да започне политика за мирна ревизия на границите. От югославското ръководство връщането на Западните покрайнини е използвано като разменна монета срещу обещанието българското правителство да разтури национално освободителните организации, сред които на първо място ВМРО. В края на 30-те години на XX в. в София е изработена стратегия за възстановяване на българския суверенитет върху Южна Добруджа, Западна Тракия и Западните покрайнини. Избран е пътят на мирните преговори, в следствие на което на 7 септември 1940 г. Южна Добруджа е върната на Отечеството. За другите две области преките преговори не донасят нищо до началото на войната на Балканите.

Безапелационната германска победа създава възможност за териториално разширение на България и започват дипломатически преговори. Преди уточняването на новите военновременни граници (те нямат окончателен статут) от София запитват в Берлин за отношението им към Западните покрайнини. Конкретният повод за въпроса е настъпилото безвластие в тази област. Министър-председателят Богдан Филов записва в дневника си за предприетите стъпки: “понеже властите са ги напуснали и имало чети, та нашето население се оплаква.”. На 17 април въпросът е решен: “Получи се съобщение от Берлин, че може вече да влезем с войските в Западните покрайнини.”. Тези събития се разиграват преди окончателното решение за Македония и Тракия, т.е. Западните покрайнини са първата освободена територия от загубените след 1919 г. български предели. За бързото решаване на въпроса безспорно спомага липсата на всякакъв спорен момент за националния характер на населението или геополитическото значение на областта.

Българското население посреща с радост новото статукво. На 18 април 1941 г. сутринта българската армия навлиза в Царибродско, Трънско и Босилеградско посрещната, без никаква съпротива. Трънският околийски управител докладва на Софийския областен директор: “Преди всичко трябва да Ви начертая, Господин Директоре, извънредно голямата радост и неописуем ентузиазъм, който владее тук поради дадената свобода. Повикът да живее цар Борис, да живее майка България е повсеместен. Бяхме свидетели на неописуеми сцени, израз на неочакваното и така бързо дадено освобождение. Из тези села, близки и съседни на околията ми, сръбската власт се е държала тиранически и населението е било в едно истинско духовно, политическо и материално робство. Не само българската литература, реч, но и местното ни наречие е било преследвано най-жестоко. Заради българското слово и българското наречие са чупени глави, трошени ребра, а трети са безследно изчезнали. Този режим е продължавал и до последния момент на сръбската власт, въпреки обещанията да ни бъдат върнати Западните покрайнини от някои Белградски правителства.” Подобен е духът на докладите от различни ръководители на институции и общини. Съобщава се за редки случаи на индивидуално недоволство, свързано със забавеното освобождение на мобилизирани войници в югославската армия или от стари чиновници, работили на сръбска служба. Смущение е регистрирано след нападението на Германия над Съветския съюз. Безспорно разширяването на войната безпокои българите от Западните покрайнини, защото те са се напатили от чужд държавен режим, който може да бъде възстановен.

Емиграцията също реагира емоционално на освобождението. Дългогодишният участник и ръководител на бежанската организация на Западните покрайнини Емануил Попдимитров споделя своите чувства в радиообръщение. Като илюстрира надълго страданията на българите от тези краища, той заявява: “Всеки от нас наброява по някоя близка братска жертва, а аз самият имам избити пет души мои близки, между които е и родният ми баща! Но стихна злобата, премахна се насилието, престана да тече невинната кръв. Сега сме силни, тялом и духом, съставяме една цялост с майка България, и няма край нашата радост и неизказана е благодарността към нашите съотечественици, към нашето войнство и неговия върховен Вожд и към нашите велики освободители ...”.

Освобождението на Западните покрайнини през април 1941 г. има важно значение за българите, защото е възстановено националното единство, всички държавни и обществени институции и са спрени процесите на денационализация. Военновременната обстановка все пак плаши хората с реставрация на старото положение. В този момент обаче никой не се съмнява в необходимостта от българско управление – нито германците, нито комунистите. И след започването на комунистическата въоръжена съпротива Западните покрайнини са оставени като неразделна част от българската територия и в тях по-късно се установява властта на българския Отечествен фронт.

Използвана литература: Богдан Филов. Дневник. С., 1990.; Бугарчева, Е. Л. Зидарова. Българите от Западните покрайнини (1878-1975). С., 2005.

н.с. Ангел Джонев

Божидара Цекова

България е длъжник на българите извън България

3 март бе повод за поредното културно мероприятие което организирахме заедно с отдел “Култура” при Столична община. Пред препълненото салонче на КИЦ-а народните певици Снежана Борисова, Кумка Желязкова с акордеонистът Еремиев изпълниха песните си а известната българска актриса и писателка Божидара Цекова изрецитира стихове посветени на свободата, както и отзиви от световната преса по време на драматичните дни Освобождението. После сядаме да направим този разговор.

-Г-жо Цекова, вие не сте за пръв път в Босилеград, но все пак ще ви помоля да представите творческия си портрет пред читателите на “Бюлетина”...

Започнах като актриса в Сатиричния театър и там работих 25 години. Успоредно с това работех в радиото и телевизията. В радиото оставих десетина пиеси за възрастни и деца и спечелих два анонимни конкурса. В телевизията спечелих първа награда. То беше по повод деветосептемврийското въстание, но мойта пиеса “Вкусно горяна захар” нямаше нищо общо с него. Бях много учудена когато ми казаха, че съм спечелила първа награда. Спечелих и една международна награда за радио-пиеса на радиостанциите от социалистическите страни. Става дума за Националното радио в което постъпих 1963г. След пенсионирането ми през 1992, възможностите коренно се промениха. Промени се и културния живот в България. Актърите отпаднаха от радиото, което бе превзето от журналистите. В театрите започна един пресилен бум. Когато в едно общество се затваря и когато не му се позволява да поставя определени пиеси, когато имаше цензура... и когато се освободи от всичко това, като че ли не излезе най-доброто. Започнаха да се играят пиеси които в никакъв случай не са класика в Западна Европа и Щатите. Струва ми се, че това е един нормален процес, но аз оттогава започнах да пиша разкази, защото видях че радиото не ми дава възможност за изява.

-За вашето писано творчество ще си поговорим после, кажете ни нещо повече за работата в Сатиричния театър.

За 25 години съм играла с много хора, но един от най-добрите ми партньори бе Калоянчев. Той е голям талант със страхотно чувство за импровизация. Аз не съм достатъчно комедийна актриса – остро сатиричния тон не ми е присъщ като творчески натураж.

-Коя роля не сте изиграла а сте искали да я изиграте?

Това е нещо много относително. Колкото и да се развива човек, той всяка година предлага нов начин на поднасяне на една роля и бих могла да кажа, че не съм изиграла ролята която не съм прочела в една нова пиеса.

-Имате ли си любим автор?

Йовков е един от любимите ми автори. Шекспир, Чехов, Горки... това са авторите които ние играхме и в академията. За съжаление, по това време ние нямахме достъп до западната драматургия и поради това силата на нашето поколение донякъде бе осакатена. Ние просто пропуснахме един етап от световното развитие на драматургията, но това се е случвало и с други поколения. Сегашните поколения може би ще пропуснат авторите както Горки, Чехов, Достоевски, така че нещата се компенсират.

-Публиката през това време променяше ли се или...?

Публиката се променяше и нейните предпочитания си личаха най-много през периода на цензурата, когато само Сатиричния театър даваше това от което публиката имаше нужда – критики, макар и в завоалиран вид, макар и повърхностно, не критика на причините... тази критика която върви като козметика отгоре, но хората бяха щастливи да я чуят.

-По това време как и кой подбираше режисьорите?

В крайна сметка режисурата сама си е пробивала сметка по свои си начини. Цензурата биеше по пиесите, но не толкова по режисурата. Имаше спряни пиеси. Имаше режисьори които бяха новатори, като Вили Цанков които малко бяха изоставени на страни, но в крайна сметка никой не можа да спре таланта им. И директорите на театрите ги търсеха, първо защото имаха нужда от добри пиеси, а след това и от добри режисьори и от добри актьори. Едно от тия три неща ако го няма - спектакълът няма да стане.

-Салоните по това време бяха ли пълни?

Да, по това време салоните бяха пълни. Имаше един период когато салоните не бяха пълни. Хората се колебаеха когато нямаше достатъчно добри пиеси. Сега репертоарната политика на театрите е много по-добра, много по-стабилна, театрите се напълниха, въпреки че билетите са по-скъпи. Театъра стана луксозно удоволствие за едно четиричленно семейство, но все пак театрите са пълни.

-Вече сте автор на книги, кажете нещо повече за тях.

След като спрях с драматургията започнах да пиша. Пиша разкази, новели. Човек в театъра винаги говори чужд текст и желанието за собствена изява, да изкажеш мислите си по свой начин, не като интерпретатор, е нещо страшно привлекателно и крие голяма тръпка в себе си. Желанието за писане при мен е било винаги присъстващо, но съм го туширала защото не можах да пиша това което искам.

-Каква е темата на вашите разкази?

Темата ми е съвременна, аз не съм написала нищо което да отива в по-далечно минало. Аз съм една от първите автори която в художествен вид започна да критикува комунизма. Да може не като публицистика, не като статия, не като фейлетон, а да може човек да види това което преживяхме през призмата на писателя, но с цялата емоция която сме имали, с карикатурите с които сме се сблъскали, защото явлението е тема на журналиста, а характерите са тези които формират мисълта на писателя. Мога да кажа, че тази тема ме вълнува и до ден днешен. Въпреки че нещата за 15 години се размиха, отдалечиха, но от позицията на времето нещата са по-ясни. Сега вече е по-трудно да се намерат типичните насоки, тенденции, някак си времето става много хлъзгаво, много променящо се, непостоянно, много бързо остаряват нещата. Човек трябва да се хване за сърцевината на проблема защото може да се окаже, че този разказ не е съществен. Затова напоследък отивам на по-вечни теми – любов, смърт, раздяла, болест... но и теми които много ярко са представени в нашето общество, каквато е темата за наркоманията.

-Кой четете вашите книги?

Много повече ги четат възрастните хора, защото докосвайки миналото, те намират себе си в тях. Издателката ми, която е на 40 години също ги хареса, оказа се че ги е прочела и дъщеря ѝ, която е студентка и също ги хареса. А синът ѝ който е ученик попитал ужасен: “Ама мамо, вие в такъв свят ли сте живели?” Е, на това дете просто не можеш да му отговориш. То никога няма да разбере защо сме мълчали. Сега просто времената са други.

-Вашето творчество ме асоциира че вие сте обществено ангажирана личност.

Да. От деведесета година бях член на радикалдемократическата партия. Бях даже и в националния партиен съвет. След разцеплението ѝ, отидох в СДС, но се занимавах с много неправителствени организации. Аз съм учредителка на фонд за млади български таланти и съм в Управителния съвет. На Женския съюз, от който по-късно направихме Национален граждански форум “Българка”, бях зам.председател. 1992г. направих свой собствен клуб. Първо от дамите на РДП, дамски клуб “Благовещение”, първата типична дясна женска организация, тя по-късно се отвори за много хора. Идеите на РДП съответстват и на други хора които не са партийни членове, но са дясно настроени.

-Какви бяха основните начала на клуба?

Ще ви прозвучи достта странно, но ние пожелахме да се позабавяваме и затова заложихме идеята всеки път да каним по една известна личност, от културата, политическия живот или бизнеса и през това време през нашия клуб минаха голяма част от политическите лидери които на България, даже почти всички бяха мъже, защото мъжете по начало узурпират политическото и бизнес пространството. Само в културата има проблясъци от женско присъствие. И много пъти сме се шегували, че всички които минат през нашия клуб стават депутати или министри. През 1996г. направихме дамски литературен салон “Евгения Марс”, на който аз съм председател. Този клуб го направихме като приемник на клуба на жените писателки. Евгения Марс е била седем години секретар на клуба на жените писателки и в него са членували Багрияна, Дора Габе, Веса Паспалеева, Магда Петканова, Ана Каменова, все големи личности в българската литература. Една от първите задачи която имахме в клуба е да опазим красотата на българското слово.

- Извинявайте, но защо избрахте точно Евгения Марс?

Евгения Марс е една много интересна личност. Тя е първата жена драматург в България. Има три пиеси които са се играли в Народния театър. Тя е първа жена която пише социални разкази. Има едно произведение, което за съжаление не можем да издадем поради липса на средства. Това е една книга която представлява цялостен облик на България от икономическа гледна точка, селско стопанство, образование, култура, там тя е събрала над осемдесет студии от най-известни хора по това време в дадена област. Едно невероятно произведение което говори за България между 20 и 30 години на XX век.

-Имате ли намерение да влезнете в политиката?

Не, нямам никакво желание защото имам достатъчно много работа по линията на неправителствените организации. Смятам, че имам достатъчно собствена творческа работа, за да се занимавам с политика. От самото начало си казах, че аз не съм човек от когото може да стане добър политик.

-А за кого е политиката?

Не смятам, че политиката е мръсна дума, но в политиката има мръсни хора. Но човек не може да е идеалист в политиката. Той може би е идеалист докато се бори за нещо. В момента в който този идеал се постигне, се проявяват мръсните страсти. Идеалите никога не се осъществяват – нито една революция не ги е постигнала. Когато се вземе властта, този идеалист вече е непригоден за политиката. Аз не мога да си представя какво би представлявал един Ботев след Освобождението, или Вапцаров след 9 септември.

-Сега накъде върви България?

Нещата са доста объркани според мен. За съжаление, десните политически сили са слаби, левите също са слаби, въпреки че са на власт. Няма алтернатива в момента, има едно масово отказване от политиката, масово отдръпване от партиите и недоверие в управляващата върхушка.

-Според вас България обръща ли достатъчно внимание на българите извън България?

Не, категорично. Смятам че сме длъжници и на вас и на банатските българи. Мисля, че връзките трябва да бъдат много по-силни, много по-стабилни и държавата трябва да застане зад гърба на хората.

-Вярват ли в Европейския съюз?

Европейския съюз, колкото има нужда от нас, толкова и няма. Защото те с основание се опасяват, че ние можем да им изпратим евтина работна ръка, като една част от нея ще бъде кадърна, а другата ще тормози техните правителства. От друга страна, ЕС има нужда от един буфер който ще представляваме към Русия и Арабските страни, но не знам ние колко сме готови, колко години ще са ни нужни да свикнем с европейските навици, докато се научим да работим като тях, докато преодолеем нашата разхайтеност, нашето неуважение към институциите. При нас още няма достатъчно правила. И ние възрастните нямаме правила. Защото в един момент България стана разграден двор. Който има пари, може да си позволи неща които са извън закона. Ценностната система не е наред в България, но е хубаво България да влезе в ЕС, защото ще създаде чувство за работа и предприемчивост.

Нови книги на Александър Младенов

През 2005 година излязоха няколко книги на босилеградска тематика. Две от тях са вероятно най-ценните – тия на известния босилеградски изследовател Александър Младенов: “Народни обичаи и умотворения от Босилеградското Краище” и “Босилеградската гимназия 1941 – 2001.

С това Александър Младенов закръгли своите изследователски трудове които обхващат просветното дело, историческото минало и народното творчество на Босилеградско.

Първата книга, “Народни обичаи и умотворения от Босилеградското Краище” представлява сборник от народни обичаи свързани с празниците, земеделието и добитъка, поверия, баянки, легенди, предания, пословици, поговорки, мъдрости и приказки. Определено място е посветено на женската народна носия от Босилеградско. На около 140 страници авторът е поместил част от народното творчество на Босилеградско събрано в днешно време. Разликата с времето на Йордан Захариев е очевидна и това е напълно разбираемо – народното творчество търпи промени с времето.

По този начин Александър Младенов е обхванал ако не цялото, то поне най-известната част от огромното народно творчество на босилеградския край и е оставил достатъчно материали за по-нататъшното му изследване които, един ден вероятно ще ги поемат специалисти и ще ги оценят по достойнство.

Изследователската дейност на Александър Младенов се ръководи от голямата му любов към родния край и стремежа на всяка цена да опази от забравя културното наследство на Босилеградско. Решаваща роля да се посвети на изследването на босилеградското народно творчество са изиграли и някои горчиви опити с властите които го преследват през цялото време докато се занимава със събирателска дейност. Издател и на тази книга е Матицата на българите в Сърбия.

Втората книга се отнася за Босилеградската гимназия от създаването ѝ през 1941 до 2001г. Издател на книгата е Университетско издателство “Неофит Рилски” в Благоевград. На 173 страници гъсто набран материал от голям формат, авторът отново е проследил развитието на просветното дело в Босилеградско до откриването на Гимназията “Княгиня Мария Луиза” през 1941 година като клон на гимназията в Трекляно. По нататък, Александър Младенов проследява дейността и работата на Босилеградската гимназия през следващите шест десетилетия засягайки при това основните обществено-политически процеси преминали като вихър през Босилеградското Краище и оставили опустошителни последици върху него.

И тази книга остава ценен материал за бъдещите изследователи на Босилеградско. Може би, на базата на този материал, някои от тях ще си зададат и други ценни въпроси като например: как е възможно по времето на една “окупаторска власт” каквато според сръбската историография е периодът 1941 – 1945 година, да бъде открито едно такова елитно учебно заведение в което са преподавали толкова много и толкова качествени преподаватели които са възпитавали поколенията и са оставили трайни следи в страните от бивша Югославия и България.

Книгата съдържа и много отговори на всичките тия въпроси, стига човек внимателно да я прочете и да си помисли върху нея. Войната, Резолюцията на Коминформбюро, бягането на някои преподаватели в България и на голям брой техни ученици, опити за заместване на Гимназията с Икономическо училище, променянето на нейното име “Княгиня Мария Луиза” с името на един известен агент на Коминтерна Иван Караиванов, изхвърлянето на българския език като преподавателен език, променящия се персонален състав на Гимназията през всичките тия десетилетия, законодателните промени в зависимост от политическите конюктури които видоизменяят профила на гимназията в посока средно насочено образование, ръководната структура, ремонти на сградата на гимназията и разширяване на нейната материална база, социалната структура и успеха на учениците, списъци на випусците завършили гимназията, кратки биографични справки и снимки на преподавателите работили в тази гимназия – всичко това с множество други подробности дава преглед на основните процеси в босилеградската гимназия през изтеклите шест десетилетия.

Заедно с книгата “Народните просветители от Босилеградското Краище 1833 – 2003г.” издадена през 2003г. Александър Младенов с последните две книги ни оставя сериозни свидетелства които сами по себе си са достатъчни да ни осветлят за някои аспекти от миналото на Босилеградско, но и да оставят материали за бъдещи изследователи.

Александър Йовчев Младенов е роден на 5 ноември 1936 година в село Долна Любата, Босилеградско. Гимназия е завършил в Босилеград, а Висше педагогическо училище в Скопие. Не получава работа в родния си край и заминава за Велико Градище край Дунав, после отново се завръща и известно време учителствува в родното си село Долна Любата. През 1963 година, според негови думи, властта му забранява да учителствува в родния край и той се установява във Владичин Хан. След това е просветен инспектор за Сурдулишка и Босилеградска община. През 1992 година отново е уволнен и се отдава на изследване на просветното дело и народното творчество в Босилеградско.

Иван Николов

Информативен семинар за малцинствените езици

Европейската харта за регионалните или малцинствени езици – предизвикателство за ефективно прилагане

Семинарът се проведе на 4 април в Палатата на федерацията в Белград, под патронажа на Министерството за човешки и малцинствени права на СиЧГ и Европейския съюз. На семинара взеха участие почти всички малцинства от Сърбия, включително и българското. КИЦ “Цариброд” в Босилеград бе представен от Радко Стоянчов, Александър Димитров и Радица Димитрова, а КИЦ “Цариброд” от Димитровград от Даниела Станоева. Радио “Цариброд” от Димитровград бе представен от Надежда Стоянович.

Семинарът откри министърът за човешките и малцинствени права на СиЧГ Расим Ляич и още в увода “изпя” познатия ни припев, че държавната общност на Сърбия и Черна гора полага особени грижи за малцинствата и етническите групи които живеят в нея и според конституцията и законите те се ползват с всички права и свободи и по нищо не отстъпват от Европейските закони и норми. Слушайки тези думи имах чувството, че съм във времето на Милошевич и неговото словохвалство за правата на малцинствата по най-високите европейски и световни стандарти. Господин Ляич това може да си го позволи защото законите на Милошевич са още в сила в днешна “демократична” Сърбия.

На семинара се разискваше по три основни теми:

I. Конкретните причини за ратификация на хартата в Сърбия; създаване на рамков договор за защита и промоция на регионалните или малцинствени езици, с модератор Френсис Грин представител на ЕС.

II. Европейската харта за регионалните или малцинствени езици: анализ на задълженията на СиЧГ с модератор Соня Переира от Дирекцията за сътрудничество за местна и регионална демокрация на ЕС и Робърт Дембър от ЕС.

III. Опитите на европейските страни в процеса на внедряване на Европейската харта за регионални или малцинствени езици с модератор Том Моринг експерт на ЕС.

Първата тема съдържаше две подтеми под заглавие: Регионални и малцинствени езици в Сърбия и местното законодателство за тяхната защита. Владимир Джурич от Министерството за човешките и малцинствените права на СиЧГ изтъкна, че в Сърбия са признати десет малцинствени езици а в Черна гора два. Излишно е да повтарям, че и г-н Джурич с удоволствие констатира, че всички права по въпроса с малцинствените езици според законите на СиЧГ са на лице. Представител на словашкото малцинство му реплицира, че словациите нямат забелешка върху законите а върху тяхното прилагане, защото закона е мъртво слово на хартия докато практиката е нещо съвсем друго и няма нищо общо с онова което е написано като закон.

“Македонците” от Войводина се почувстваха обидени, че техният език не е възприет като малцинствен, а буневците зададоха същия въпрос, но вместо г-н Джурич, на техния въпрос отговори хърватския представител, че буневците нямат собствен език и “буневският” е диалект на хърватският.

Втората подтема беше Ролята на неправителствения сектор в Сърбия в областта на защитата и промоцията на малцинствените езици с лектор Александра Вуйич от Войводинския център за човешки права.

Лекторите от ЕС изнесоха европейската практика във връзка с прилагането на малцинствените езици, но всички забелязаха че тя е много по-различна от нашето балканско ежедневие, затова държавата в която живеем не трябва само да гласува закони за защита на малцинствените езици а да намери механизъм за тяхното прилагане на практика.

След като бяха изложени темите от страна на лекторите, започнаха разисквания по същите. В дискусиите бе подчертана разликата, че едно е да имаш закон за езика, а съвсем друго нещо е да той да бъде прилаган на практика. Господата от ЕС бяха учудени когато чуа, че българското малцинство живеещо в общините Босилеград и Димитровград, което на практика е 90% автохтоно, трябва да се определя на кой език да се учи. Подобен случай в Европа не е известен и той представлява прецедент в европейската практика. Професор Моринг обеща, че ще запознае хората от ЕС по тоя въпрос. Дано най-сетне се чуе и вземе под внимание нашия глас, българския език в общините Димитровград и Босилеград да се изучава като при всички нормални хора от цивилизования свят. Дано!

Радко Стоянчов

КИЦ дейности

“Форум за културните права на младите”

“Представяне на позитивни междуетнически отношения за изграждане на мир, развитие и интеграция в мултиетническите райони на западна и източна Сърбия” е названието на съвместния проект на КИЦ “Цариброд” с италианската неправителствена организация COOPI.

Целта бе да се представят резултатите постигнати чрез ТЕД (театъра за етнически диалог), да се разгърнат темите за човешките права фокусирайки се върху правата на младите за пълноценно участие в културните и художествени прояви в своите среди, включвайки младите участници на ТЕД проекта в местни, регионални и национални акции за представяне на положителни междуетнически отношения с цел създаване на мир, развитие и интеграция. Чрез дейностите на Родителския форум, да се осъществи контакт с младите, родителите, преподавателите и местните активисти с цел получаване на подкрепа и насоки за провеждане на поставените задачи.

На 26. 04. 2006г. в малката зала на Културния дом бе организирана кръгла маса на тема “Форум за културните права на младите”. Заедно с гостите от Белград присъстваха 52 участници и граждани на Босилеград. Младите изпълнители бяха подготвили няколко сцени от всекидневния живот на Босилеград, в израз на това че те няма къде да излизат, нямат физкултурна зала, и са отправени на съмнителни кафенета и клюки което всъщност е всекидневието им. Всички активно участваха в дискусиата. Стигна се до извода, че в Босилеград няма организиран културен живот. Младите нямат места къде да излизат и да се събират (дискотеки, сладкарници, паркове...) Няма помещения за спортни дейности (базен, спортна зала, спортни терени...). Не съществува възможност за цялостно и качествено използване на свободното време, (фитнес, модерни танци, театър, музикално училище, борба, карате, курсове за чужди езици и др.).

Кмета на Босилеград Владимир Захариев каза, че скоро ще има видеобим в училищния двор, а новата общинска телевизия която, според него, “скоро ще бъде открита” ще бъде изцяло достъпна за идеите и работа на младите, ще има купони в Културния дом през почивните дни, общината ще има “отворени врати” за въпроси и предложения на гражданите, общината ще отдели пари за обучение на кадри (танци, драма, карате, музика, пеене, инструменти)...

Захариев посочи недостатъчната гражданска инициатива за решаване на проблемите на младите, на което всички присъстващи му опонираха, казвайки, че не е достатъчно само да желаеш, но и да има къде да осъществиш желанията си и мечтите.

На края всички се съгласиха, че не трябва да се търси виновник, но да се разбере коя е първата, майка и най-малката крачка, която всеки от нас трябва да направи за да даде принос за подобрене на положението.

Радица Димитрова

КИЦ и сръбските неправителствени организации

На 4 май в Центъра за култура “Стари град” в Белград се проведе обща работна среща организирана от НПО CEDEUM от Белград и италианската НПО COOPI като главни партньори по проекта EIDHR III. На срещата присъстваха и местните партньори по проекта: Тимошки клуб, ЦЗМП “Добро дрово”, Нова визия, Генератор и КИЦ “Цариброд” от Босилеград представен от местните координатори Александър Димитров, Радица Димитрова и Мая Николова.

В дневния ред на срещата бе направено резюме на досегашните дейности планирани за третата година от съвместния проект, (въвеждане на нови градове в Театъра за етнически диалог и Родителски форум и първите местни акции на Родителски форум които са реализирани във всичките шест града включени в проекта както и началото на самостоятелна работа с група млади

хора); размяна на опити; продължение на проекта до октомври; представяне на проекта в септември на БИТЕФ полифония (национална среща).

Бе обсъдена подготовката и реализацията на трите регионални срещи в Зайчар, Приеполе и Враня, както и някои технически въпроси (досегашни работни и финансови отчети).

Поводът бе използван и за запознаване на новата координаторка на италианската неправителствена организация СООРІ Елена Ломбардини както и за изпращане на досегашната Клаудия Яковачи.

.....

КИЦ “Цариброд” в Босилеград се грижи за поправка на черквите в Босилеградско.

Ремонта на Долнолюбатската черква е в заключителен етап и се очаква той да приключи до 1 юни, “Спасовден” - традиционната селска служба на долнолюбатани. В акцията за набиране на средства за ремонта на черквата, КИЦ “Цариброд” в Босилеград успя да издейства 1 000 долара от Светия синод на българската православна църква и 8 000 лева от Държавната дирекция по вероизповеданията към Министерски съвет на Република България. Очаква се на 1 юни в ремонтираната вече черква да дойдат повече гости сред които и основните спонсори – представители на Българската православна църква и на Държавната дирекция по вероизповеданията.

В момента КИЦ-а води нова акция за поправката на църквата “Св. Троица” в село Извор. Досега са събрани средства за подмяна на прозорците на църквата и се очаква те да бъдат монтирани до края на месец май.

Мая Николова

Левски – бисерът на футболна Европа

Още няколко реда синьо удоволствие, обещано в миналия брой на Бюлетина за историческия успех на Левски в купата на УЕФА. По- точно за мачовете с Удинезе и Шалке 04.

Една малка агитка от пет фена от Босилеград твърдо е решила да гледа мача в Удине. Билетите са обезпечени и решаваме да тръгнем с кола на път за Италия. Главната цел е мача, но решаваме да го използваме като повод да си направим една четиридневна екскурзия. За Словения тръгваме в раните утрини часове на 8 март, синьото каре, Сашо, Мишо, Бойчо и моя милост. В Белград трябва да се намерим с Владо от Чачак, по майка босилеградчанин, но върл левскар и българин патриот. Заредени с положителна енергия и спортна страст поемаме пътя към Белград. Пътувайки, си правим сравнение с някогашното претоварено движение по магистралата със сегашното приспивно положение на сръбската държава. В уречения час към обяд се намираме с Владо и компанията е в пълен числен състав. След един час сме на сръбско-хърватската граница. Рутинна проверка и минаваме безпроблемно. Вървим по равна и плодна Славония, но тука някак е по различно, като че ли не се усещат последствията на войната, всичко е примирено и утихнало. Пътищата са нормални, обстановката също. След Славонски брод се отбиваме в един мотел, пием по една малка бира за отскок и разговаряме за малко с посетителите. Те разбират, че сме тръгнали на мач и ни пожелават успех. В късните следобедни часове сме на словенската граница. Оттук натам започва Европейския съюз и се готвим за по-строги контролни проверки. Но словенците като че имат страхотен усет за спортните ни намерения и безпрепятствено потегляме към Нова Горица, където трябва да ношуваме. Минавайки през Словения виждаме и усещаме, че словенците си заслужават членството в Европа и вече са там. Ред, дисциплина, любезност и чистота на всяка крачка. Прекрасна инфраструктура, чисти и подредени селища, от всякъде лъха ред и спокойство. Към осем вечерта сме в едно малко словенско селище, Волчя Драга на 5-6 км. от Н.Горица. Отбиваме се при стари приятели на Мишо, Сашо и Бойчо – Робърт и Тони. Робърт през 1986 год. е войник в Босилеград и оттам до ден днешен продължава приятелството. Те вече ни чакат. Масата е подредена. Мишо им носи армагани. Приятна, домашна атмосфера. Късно вечерта се настаняваме в селското хотелче за ношувка. Хотелчето е като кукла, с безупречна чистота и любезен персонал. Радостни са да приемат българи, а когато разбраха, че сме фенове на Левски с меланхолия си спомниха за мача Левски-

Публикум – словенците знаят да уважават спортменството. Сутринта ставаме рано и си запазваме мястото в хотела. Тръгваме на няколкочасова разходка до Венеция. За непълни два часа сме във Венеция и се любуваме на ренесансните майстори-архитекти. За Венеция и нейните красоти е излишно да се пише, много по-голями майстори на перото са казали много по-ласкави думи. Паркираме колата и тръгваме пеша. Уникална гледка. Всичко е направено по вкус на посетителя. Имаме щастието да срещнем Ясен от София, студент по икономика във Венеция. Момчето отделя няколко часа от драгоценото си време за да ни запознае със знаменитостите на Венеция. Всички сме вълдушевени. Правим снимка след снимка. Возим се на гондола на Гранд канала, пием кафе и се любуваме на гледката. След обед поемаме пътя за Удине. За един час сме в Удине. Вече пристигат феновете на Левски в центъра на града. Чува се песен, българска реч. Удине вече е в синьо. За няколко часа посещаваме най-характерните знаменитости каквато е Крепостта и се насочваме към стадиона “Фрюли”. Мача започва и свършва с изгодния за нас резултат (0 : 0). Левски показва стойностен футбол и сърцата игра, това устройва всички фенове. След мача пак се прибираме в онова спретно и уютно селско хотелче във Волчя Драга в Словения. Вече е 10 март и поемаме пътя към Босилеград. В Горица на връщане се срещаме с бай Борис от Божица който десетилетия живее и работи в Горица – там всички го познават и уважават. Уважават го заради точната и качествена работа. Той, разбира се е строителен предприемач класическо занимание за божичани. Вече е 16 март. 25 фена от Босилеград наблюдаваме реванш мача с Удинезе, направили сме всички предварителни ритуали които правим на всеки мач на Левски, описани подробно в миналия брой на Бюлетина. И заради това и най-много заради качествената игра, отново бием с 2 : 1 и влизаме в четвъртфиналите. Тук ни чака Шалке 04 от Германия. Пак гледаме мача на Националния стадион с достойна агитка, но тоя път силите не стигат и с общ резултат от (4 : 2) в двата мача в полза на Шалке, германците продължиха на полуфинала. Но Левски ни направи страхотни удоволствия. Вярвам че има дни когато Левски пак ще ни радва. Сега се надяваме на шампионската лига. Само Левски!

Радко Стоянчов

Вярата ще ни опази

Нравствени проблеми лавинообразно заливат нашата страна. Разбира се, че различни политически и неправителствени организации полагат немалко усилия да се борят срещу нарастващата престъпност, проституцията, наркоманията, търговията с хора и т. н. Но за съжаление, всички тези усилия на обществото са насочени само срещу симптомите, срещу външната изява на едно многолико зло, чиито корени трябва да се търсят в начина на мисленето и нравствената безпомощност на цели генерации.

Най-добрият начин да се помогне на една личност, за да преодолее дадена своя слабост, е да се предложи на тази личност нов начин на мислене, нов начин на живот, нова ценностна система. Историята е показала, че християнската вяра е довела до коренен обрат в мисленето и начина на живот на милиони, пренасочвайки ги от злото към доброто.

От духовната практика е ясно, че вярата не се учи. На вяра никой не може да бъде научен. Вярата се поражда в сърцето, в скритите дълбини на душата, но веднъж зародила се, тя трябва да бъде образувана. Образованата вяра предполага търпимост към вярата на другия, към неговия светоглед. Тя изгражда уравновесени, цивилизовани отношения с ближните в обществото.

Ето защо е нужно религиозното образование. Трябва да се убедят всички, че е необходимо да се вземат бързи, сериозни мерки за правилното възпитание на сегашните млади хора: възпитание, което да не спъва, а да помага за осъществяването на чистите родни идеали. Защото и сега, въпреки преживените морални и национални сътресения, все още не виждаме да се полагат достатъчно грижи както от семейството, тъй и от училището, за нравствено, религиозно и национално възпитание на подрастващите.

Може ли изобщо да има нравствени ценности без висшестоящ авторитет (Бог), в когото трябва да се вярва?

Вярата в Бога, както и безбожието са въпроси от съдбоносно значение. Смисълът на човешкия живот, загадката на битието могат да бъдат разрешени единствено по два начина и тези начини взаимно се изключват. Първият е мирогледът на вярата, а вторият е мирогледът на безбожието. Среден път, компромис, т.нар. златна среда няма. Или има Бог, или няма Бог. Или вярваме, или не вярваме. Полувяра, малко вяра, суеверие или “от време на време” вяра – всичко това е

самозалъгване. Въпросът за вярата не може да бъде отминат, но разрешението му не може да бъде плод само на възпитание, на външна намеса, а е преди всичко решение на волята на отделния човек. В края на краищата всеки разумен човек, всеки нормално мислещ човек има правото да се самоопредели в това отношение.

Напълно сме съгласни с известния руски учен проф. Марциновски, който, пишейки по същата тема, казва следното: “Не пиша, за да защитавам или оправдавам вярата в Бога. Подобна мисъл би била безумна. Пиша, за да защитавам човешкото достойнство. В името на човешкото достойнство трябва не да се оправдае а да се обоснове вярата в Бога.”

Ролята на Църквата ще се свежда само до надзор върху учебниците и преподавателите, за да не изменят нейното учение. Всичко друго остава грижа на държавата. Религиозните предмети ще бъдат общообразователни, както са общообразователни История, Философия, Литература и всички останали.

В религиозното образование трябва да има стремеж да се избягва космополитизъм. Трябва да се изучава историята на християнската Църква и нейното учение през очите на православно разбиране. Защото ние сме наследници на тази традиция. Често поради религиозна неграмотност българинът се срамува от православно наследство и гледа към чужди учения. Но когато се ограмоти и прецени достойнствата на своята вяра, той е готов да се гордее с нея и да я пази.

На основата на родното православно наследство може да се изработят програми за началното, основното и средното училище. В тях ще се включат предмети, които ще разкрият духовното богатство на православието. Поради това, че предметите ще са общообразователни, а не вероизповедни, ще се запазват както основните начала на българската богословска традиция, така и началата на съвременното европейско мислене. Учениците на практика ще изпитат тяхната взаимнообусловеност и взаимозависимост, че едното не може без другото, че едното е функция на другото. С въвеждането на религиозното образование ще се формира духовното и културното пространство в бъдеща Европа.

Ясно е, че религиозното образование на никого няма да навреди, а всеки ще спечели с него. Ще се утвърдят националните традиции, националната култура. Нека религиозното нравствено възпитание стане любима агитационна тема на българския общественик, приятно и свято дело на учителя и свещен дълг на българското семейство.

От векове Църквата с усърдие изпълнява тая свещена мисия. Неизменно и беззаветно ще я изпълнява и занаяпред.

Свещеник: Христо Батинков

НИЕ ХОРАТА
НА България !
Ние българите!!

Ние се раждаме днес
С достойнство,

Ние се раждаме
С чест!

Ние се раждаме -
За да учим;
За да побеждаваме
Пример, култура
на света да даваме
и да ги следваме.

Ние се раждаме днес
За да работим и
Да отстояваме:
Своя труд -
своята чест!

Ние се раждаме днес-

ТУК
ВЪВ БЪЛГАРИЯ-
 За да вярваме
 в себе си-
не в някой друг!
Ние!
Ние се раждаме днес!
Ние се раждаме тук -
 В България!
Ние-
Ние сме тук!

Ние се раждаме -
 С достойнство;
 и с чест –
 ЗА ДА ПОБЕЖДАВАМЕ
КОГАТО ПОСЯГАТ НА ЗЕМЯТА НИ
КОГАТО ПОСЯГАТ НА ДЕЦАТА НИ
КОГАТО ПОСЯГАТ НА НАШАТА
 ЧЕСТ!

НИЕ
 ДНЕС
 СМЕ ТУК! -
НА НАШАТА ЗЕМЯ,
КОЯТО ОБИЧАМЕ
И ПАК, АКО
ПОТРЯБВА
С ТЕЛАТА СИ
ЩЕ ПРИКРИВАМЕ!
А ТЯ,
ЗЕМЯТА НИ –
ЩЕ НИ ПРИЕМЕ
 И ТО
 САМО ЗАЩОТО
 СМЕ ПАДАЛИ-
И ПАК ЩЕ СТАВАМЕ,
ЗА НЕЯ!

ЗА ДА ПОБЕЖДАВАМЕ
ЗА ТЯХ –
ЗА НАШИТЕ ДЕЦА
И ЗА НЕЯ
ЗА НАШАТА ЗЕМЯ

БЪЛГАРИЯ!

ДА БЪДЕ ДЕН

НА ТЕБ
БЪЛГАРИЙО !

КОГО ,
С КАКВО,
СМУЩАВА
БЪЛГАРСКИЯТ ДУХ ?
С КАКВО ИЗПЛАШИ
СТАРАТА, ПРЕКЪРШЕНА
ЕВРОПА?
КАТО СНЕЖИНКИ
В ДЛАНТА И
СЕ СТОПЯВА
КАТО СТРАНА,
КАТО НАРОД.-.
НО ВЪПРЕКИ ТОВА
ОСТАВА НИ –
ДУХЪТ..
ЗАГИВАМЕ ОТ ГЛАД,
ЗАГИВАМЕ ОТ СТУД
И ДИАГНОЗА “СМЪРТ”
СЪПЪТСТВАТ НИ..
НО БЪЛГАРСКИЯТ ДУХ
В ЗЕМИТЕ НИ -
ОСТАВА.
ВЕЛИЧЕСТВЕН
МОГЪЩ
И СЪВЪРШЕН ,
ЗА ДА
СМУЩАВА
УТРЕШНИЯ
ДЕН !

Българският език

Език свещен на моите деди,
език на мъки, стонове вековни,
език на тая, дето ни роди
за радост не – за ядове отровни.

Език прекрасен, кой те не руга
и кой те пощади от хули гадки?
Вслушал си се е някой досега
в мелодията на твоите звуци сладки?

Разбра ли някой колко хубост, мощ
се крий в речта ти гъвкава, звънлива –
от руйни тонове какъв разкош,
какъв размах и изразитост жива?

Не, ти падна под общия позор,
охулен, опетнен със думи кални:
и чуждите, и нашите, във хор,
отрекоха те, о, език страдални!

Не си можал да въплътиш във теб
създанията на творческата мисъл!

И не за песен геният ти слеп –
за груб брътвеж те само бил орисал!

Туй слушам се, откак съм на света!
Се туй ругателство ужасно, модно,
се тоя отзив, низка клевета,
що слетя всичко мило нам и родно.

Ох, аз ще взема черния ти срам
и той ще стане мойто вдъхновение,
и в светли звуци ще те предам
на бъдещото бодро поколение;

ох, аз ще те обриша от калта
и в твоя чистий блясък ще те покажа,
и с удара на твоята красота
аз хулниците твои ще накажа.